

המחנה

עתו שבועי

רכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים

..... יוצא לאור בכל ערב שבת .....

מחיר החתימה על "המצפה" עם ההוספה הספרותית החדשית:

באוסטריא-אונגריא:
לשנה . . . . . 7 כתרין
לחצי שנה 3.50
לרבע 1.75

באשכנז:
לשנה . . . . . 8— כתרין
ביתר הארצות:
לשנה 9 כתרין — 9.50 פראנק.

על "המצפה" כלי ההוספה הספרותית אין לחתום.
אין הנחה מהמחיר.

מחיר מודעות או הוכרות לנפשיים לפי נדל השטח.
ברכת מוז"ט חצי הכתר. בראש הגליון שני כתרין.

גליון בודד 12 קר.

מכתבים בלתי הפשיים לא יתקבלו. כ"י, שלא נרפס, לא יושב לבעליו. המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא רק שם מקומו החדש, כ"א גם שם מקומו הקודם.

האדרסה לבית המערכת ולארמיניסטריציה:
„Hamicpe“
ul. Św. Sebastyana 32, Kraków.

Kraków, 4. Maja 1906.

גליון יח

הראקא. מ' אייר תרס"ו.

ספרותנו בזמן הזה.

טוב ונעים לראות ולשפוט כל דבר מרחוק. למי ענג, למי שעשועים בבתי-החזיון? — לא „לבני-בית“, היוצאים ונכנסים לפנינו מן הקלעים וגם לא ליושבים בשורה הראשונה, אך ליושבים מרחוק הרואים מן הצד או מגביה כצחק המשחקים על הכמה, הם יבלעו כל ניב וכל הנה, יתענגו על כל קריצת עין, ישבעו נעימות מכל עקימת פה, בעוד אשר הקרובים רואים, כי אך חזון שוא ומקסם טוב הוא. החמטים הם גלילי ניר, השערות — פאות נכריות, הפנים משהים בששר והדברים היוצאים ספוי המשחקים ילחשו להם מאת המקראי, הקוראים מעל ספר. וכן טוב לרחוק מן הקרוב גם בניא-החזיון של קורות תבל ומסבותיה. טוב לראות מרחוק תקופה, תנועה או שאלה חדשה כי תולד, מהיות קרוב אל מקום ההריון והלידה, כי אז יסיר קסם היופי מעל פני התקופה והתנועה וירדה מטה מטה והיתה לדבר קל ערך. אכן באשרנו כי מרחק הזמן והמקום מבדיל בינינו ובין הדברים העומדים ברומו של עולם, אשר נעשו בימים קדמונים ובל נוכל להכיר על האבנים, לראות איך נולדו ואיך יצאו לאור, כי לוא ראינו כל אלה, אזי לא נשאר לנו כל הוד וכל נשגב בתבל. רואים מקרוב וצופים מרחוק היה יהיו לעד, כאשר גם לא יחדלו מן הארץ מפליגים לכל דבר וגורעים ערך כל דבר, לפי הנקודה אשר ממנה יביט איש והתבונן על

המראות והמעשים. בני הדור רב המלים הזה כבר קראו לבעלי הדעות האלה שמות: אידאליסטים, ורעאליסטים, אפטומיסטים ופסימיסטים ואני לא אשתעה הפעם בשמות, אך אנש אל גוף הענין, אשר המריצני להעיר את הרברים האלה. ספרותינו העברית החדשה עלתה לכאורה בשנים האחרונות האלה כמעלות נפלאות מאד. את השאלה אם עלתה באיכותה — אניה לקוראי הדורות, אשר ישפטו ערכה בלי משוא פנים, אך רצוני לומר בזה, כי היא עלתה בכמותה מאד. ישנם עתונים יומיים, שבועיים, ירחוניים וכמעט אין שבוע, אשר לא יצאו ספרים חדשים לאור. זה בא ותלמודו כידו, זה בשיריו, זה כספוריו וזה בתרגומיו; שוק הספרים הוא מלא כל טוב. קנאת סופרים תרב, תחרות סוהרי ספרים וסוכניהם תלך ותגדל, המדפיסים והמסדרים עסוקים, מוה"ס כצה להם מתהפכים מסכות בתהבליתיהם, וגם בעלי כסף נתנו עיניהם בספרות העברית, בחשבם כי עסק טוב הוא ועסקים טובים מעמים בימים האלה. קנצי למלין, קרית ספר מלאה תשואות קול המון כמהנה הסופרים הידים מלאות עבודה ופנקסי החתומים פתוחים ומה יאמר הצופה מרחוק על התנועה העצומה הזאת? אם בעל דמיון הוא ורוח השירה תפעמהו — אז יראה בה סימן טוב ומול טוב לעתידות ישראל; יראה בה אותות התהיה והגביה עוף על כנפי הרמיון והתקוה כי אחרית הספרות, שגדלה בעת קצרה במדה מרובה כזאת — תשנה

מאד, והיתה לגאון ולתפארת לא רק לעמנו, כי גם כלפי הוץ וכו' וכו', ואם אדם פשוט הוא היודע בטיבו של עולם המעשה (ואלה הם רוב ב"א בימינו אלה), אז יפרש לו את הדבר הזה על דרך הפשט ויחליט, שאין פה תנועה כללית ואות תהיה, אך תנועת מסחר היא, תחרות פשוטה ורדיפת השכר. עד היום לא היתה הספרות — בתור עסק — ראויה להמפל בה, ועתה יפה כחה, ע"כ התקבצו עליה לעשות ספרים הרבה אין קץ ולאכול פירותיה של „טובת הכלל“. הנה כן תפרדנה התשובות בזה, שהראשונה היא ע"ד הדרוש והשניה ע"ד הפשט אבל הצד השווה שבהן ששתיהן מהליטות, כי אמנם בדרך הטבע עשתה הספרות את כל החיל הגדול הזה בשנים האחרונות ואחרי אשר החלה לעשות כן עלה תעלה והיתה למשגב לעמנו, בדברי הראשון — ולמקור ברכה לסופרינו, בדברי האחרון. באמת כל החזון הזה הוא חזון שוא וצל תהו. אדמה כי לעולם לא תזיק האמת כהשקר וע"כ חובה לגלות את הסוד הזה, כי ספרותנו החדשה בהתפתחותה הפתאומית לא יצאה מידי סגנה לשוב ולדרת פלאים, אם לא נעמול בהתאמצות כל הכחות להצילה. למה נכסה את מקום הפצע במכסה וצעקף? הבה אנלה לכם את סוד התפתחותה של ספרותנו החדשה. בשנים האחרונות, לרגלי הצרות והתלאות שב ישראל מעט אל נוהו ורגל הלאום הוסיף אמין, ומפני זה רבתה מעט הדרישה לספרי שפת עבר ומספר הקוראים העברים עלה מעט; עפ"י המדה

פיריטון.

הרובל.

נווד הוא ללחם איה. (איוב ט"ו כיג.)
„עצמות יבשות! בכוני סחכות!
„סחור סחור! אקרא בקוי.
„שבע נפשות, נכאי קבכות.
„עטופי רעב מחסר ככ.
„מבקר לערב רגלי יפתו.
„נחר גרוני מקרא בקוי.
„עוקלי הנה! יפחדו יחתו.
„שובי הפיתה ואין כל.
„ער ערש דני אשתי שוכבת.
„רעת חגי חדשים שנים.
„דבה יקאב, עינה דואבת.
„ראית ביקדיה נקיון שנים.
„בקנן אתנודה בקי מנוח.

„בקש קחם בועת אפים!
„תחת משאי אקד שחוח
„בדב נמס וקליון עינים.
„אנה קמשחק לנערים שוכבים.
„נפטירה יצעקו יקרצו עין.
„הימו וביעו בערת כלבים.
„חרף נדף, נעור אין. —
„האשא בקני תו רצח
„ובכפי דבק מרמה ושד?
„קמה ירדפוני עני מצח.
„יקחצוני חנם במאר מאד?
„אוקם, האני קבדי קלחם נודה.
„הבא ביתה מוזן וטרף? —
„אקפים וקבכות מחמת שודר
„יקכו גולה שבוני חרב.
„ארץ רוסיה, פנן מברכת.
„תהפך יד צר לניא צקמות.
„קעם ישרון חרב מתהפכת.
„בעד עץ החיים יגון ועצבת.

„טהור-עינים מראות רשע.
„למה תביט חמם ושד?
„בני-נבך יקדי פשע
„על עמך יערימו סוד!...“
„... אך מה הקוק אני שומעת?“
„יהודי יהודי! בואה הנה!
„השב השיבות אתמל הטבעת.
„דבה נקבה שקרד ואתנה!...“
„מה הגמני, מה המשכרת
„קהוקך תם עשות ישר? —
„הוקב קייתי, אם המחגרת?
„חיקה עשות במרמה עשר!“
„יום יום בואה השער.
„קנות ככסף באות נפשך,
„לא יבך עוד שרב וסער —
„פה תמצא תית ידך!“
זרמן פישלאוויטץ.

הזאת ראוייה היתה הספרות גם היא לקנות לה תוספת מועצת, בערך אל הדרישה. אכן היא קנתה לה תוספת מרובה, היא עלתה עשר מונים מכפי שעלתה הדרישה לספרי ש"ע ובכן יש לנו בעת מעבר האחד ספרות גדולה ומרובה ומעבר השני קהל קטן של קוראים, היכל גדול ורחב ידים בנוי על יסוד קטן ורופף. היכון ההיכל הזה? היעמוד לארך ימים? — אני מראש דמיתי כי במדה אשר תעלה הספרות ותקרב אל שלמותה, בה במדה ירבו גם הקוראים. ובאמת המריצה אך התקוה הזאת את כלם, ליסוד עיתונים ולהוציא ספרים, אך מה הוכיח הנסיון? הנסיון, אשר איש לא ישאל את פיו בתחלה לפני עשותו דבר — זה דרכו לבא אחרי כן ולענוש את כל אלה אשר לא באו לדרוש עצה מפיו. הנסיון הוכיח, כי מספר הקוראים נתרבה אך מעט ואין הקמין משיבוע את הארי! לא מחבר ספרים אנכי גם עורך עתון אינני. אך באתי לגלות לקהל התועים, כי עורכי העיתונים ומוציאי הספרים לאור לא לבד שאינם רואים סימן ברכה בעמלם, לא לבד שאינם משתכרים כפי עבודתם הכבדה, אך יש גם אשר יוציאו לריק את כספם ואת עתם. בא מועד להודיע צערם של ת"ח אלה היושבים באהלה של תורה ומיתים עצמם עליה, מניחים מעותיהם על קרן הצבי, שמים לילות כימים, מקריבים חלבם ודמם על מזבח השפה וחכמת ישראל או מכובזים את כשרונותיהם בריחים של רוח, זו הפובליציסטיק. והתנועה הזאת, אשר אתם רואים על שדה הספרות, היא תנועת מלחמת קיום, קשה ומרה, תנועת עניים מהפכים בחרה. כי בראות איזו סופר חסר-נסינות, כי איזה עתון מתקיים זמן מה, הוא מתמלא קנאה על ה"עסק הטוב" ועוד יותר על "כבוד" המי"ל ויסוד עתון אחר בקלות דעת, כי הלא ההתחרות היא מין גזל, שלא אסרהו כל חוק. ואין התמים הזה שם אל לב, כי לא רק את רעהו הוא גוזל, כי אם את הספרות הוא קובע, את הספרות, שהוא מתימר לקנא קנאתה, כי הלא הנסיון הורה שאין מקום בין מעט הקוראים לעתונים רבים. ואם לפעמים יתמרמו זה אל זה, אין זאת מלחמות דעות זכה וטהורה, אך קנאת לחם. ואמנם הלחם הזה איננו לחם אשר יאכל, כ"א מליצה לשבר את האזן ובאמת לא תתן הספרות אף לחם צר ומים לחין. מחיר העיתונים נקצב בתכלית הזול, למען יקפצו עליהם קונים, המחזיקים את הקריאה העברית למין לוקסוס. ההוצאה מרובה והבל נערך עפ"י התקוה, כי עם התרכות העיתונים והספרים תלך ותרחב ש"ע בין הקוראים ומספר החתימים יעלה לעשירות אלפים. אך

כאשר נכזבה התקוה ויצא בצד הקהל — כי לדאבוננו ישפקו בני עמנו בילדי נכרים, ה"מלאווא פאלסקי" וכדומה — עתה מה אהרית הספרות כי תיחל לימים מוכים טאלה? ומי הוא בעל ההון אשר יוכל לכלכל את הקוראים, בלי שכר או גם בהפסד, רק על שם העתיד? לע"ע קברה ההתחרות המנונה שלשה עתונים יומיים עברים. אל היהודים האמיתים, אשר אהבת עמם וספרותם בוערת בקרבם, אשים מלתי, אליכם ספרות ישראל צופיה ומיחלת. יכיר כל אחר את חובתו המוטלת עליו, להפיץ ברכים את העתון אשר הוא קורא ולהשתדל בכל עזו להרבות להם חתומים וקונים, אם ימצא לו הרגש הזה קן בלב רבים מקוראי ספרותנו, אך אז יש תקוה כי העליה שעלתה הספרות בשנים האחרונות תהיה עליה תמידית נכונה.

משארטקוב. שמחה מאיר קארנבולוא

נוכח גאומש, כי בלי הסכמת הפולנים לא יהיו לו שני שלישי הרעות לתקון הבחירה, עזב את משמרתו. גם ראש הממשלה החדש לא יוכל להכיא את תקון הבחירה לידי גמר בלי הסכמת הפולנים, אבל גם דורשי התקון לא יחשו. הרוהנים והסוציאליים יראו את זרועם לאצילי הפולנים ויחרו. התקון הנחוץ לא ירד עוד מן השלחן. אם לא יתרוצו הפולנים לפשר יהיו אנוסים להתרצות בלי פשר. בקש הבארוץ נאומש להחליף את המניסטרים הפקידים במניסטרים מהון הפרלמנט ולא התרצו הפולנים להשתתף בממשלה. עתה לא על נקלה תשוב להם שעת הכשר להשתרר באוסטריא. עם ראש המניסטרים עזב פקודתו גם המניסטרים לעניני הפנים גראף בילאנד-דהייט, מחבר הצעה תקון הבחירה.

הבחירות באונגריא, השנוע הזה הוא זמן הבחירות למועצת הממלכה באונגריא. מפלגת הפרוד כבר רכשה לה רוב דעות, אף שלא נגמרו עוד כל הבחירות. המפלגה הליברלית כפלה ועמה יתר המפלגות המהונות הקטנות. ברור איפא דרך ממלכת אונגריא בימים הנאים. הדרך יוליך לפרוד גמור מאת אוסטריא. הבחירות ברוסיא, נצחון המפלגה הדמוקרטית הביאה מכוכה בחצר קיסר רוסיא. וויטה נוכח, בי קרן עתה לנמית מעט לצד שמאל ורוח כזה נושבת עתה גם בין עליו העתונים הקרובים לממשלה. עתה מצא וויטה עצמו במכוכה. נחוץ להוציא את הכתחות הצאר מיום ל' אקטובר אל הפער, אבל לזאת התנגד המניסטרים לעניני הפנים דורנוכוב, שקולו נשמע יותר אצל הקיפי החצר. על כן התפטר וויטה מפקודתו. אין הוא ודורנוכוב יכולים להשתמש בכתר אחר. בפולן נצחו הלאומיים, "הפולנים הכוללים". בעריצות וברשעה גלויה דחו את הבחורים היהודים ויגזלו מידיהם את פתקאות הבחירה ובאופן הזה נצחו. היהודים התעוררו בימים האחרונים, להשתדל לבחור מאחיהם למועצת הממלכה ולהמהון כלם קמו גם הרביים הגדולים, להזהיר את היהודים לבחור מאחיהם. אבל הפולנים הפרו מחשבתם ביד הזקה. — הריגת פקידים וגלוי כומכות יקרו בכל יום. הארץ לא שקמה ולא תשקוט במהרה.

מדבר סיני. קשה לב ממשלת טורקיא, ממאנת להיציא חיל צבאה ממדבר סיני, למרות דרישת אנגליא הנמרצת, המוענת בחזקת, כי כל חצי האי סיני הוא נחלת מצרים, העומדת תחת חסותה. הטורקים הסירו ממני הנכול, שבין א"י ובין מצרים וירשו את מדבר סיני. והמתמיה בכל הסבסוך הזה הוא, כי יושבי מצרים עצמם עומדים מצד השולמן המידקי והם מקיים למלחמה ולנצחון הטורקים, למען יצאו מתחת ידי האנגלים הזרים המושלים בהם. ואנגליא

התזכר, ידידי? איך המו קבנו לשמות גבורי מסדה וגוש-חלב, לחרבן הבית, לגלות העם, לגזרות אשכנז, לגרושי צרפת ולאינקוויזיציה שבספרד? התזכר איך אורו העינים, איך דפקו הלככות, בהנהגו בדמיון על אודות "עשרת השכמים" הנדחים? גבורים קטנים היינו, אנשי חיל נחכאים מלאי געגעים אל האחים האוכדים, בתקוה רבה, כי הם, החיים בחופש ומלומדי-מלחמה, יופיעו באחד הימים, לקבץ נדחי ישראל ולהנקם בכל העמלקים...

... אך אז היינו כבר גדולים. בני שבע עשרה. ונחלום, ידידי, חלמנו בכל החולמים, שהיו לפנינו ושיקובו עוד אחרינו. מחותנינו התפללו בשמית אריסטו, קנט ושופנהווער במתא חדא. ופרובלימות בקשנו, ופרהונים דרשנו לשאלות חיינו. מנדלזון וההשכלה, פמולנסקין והלאומות, מרקס והסוציאלות, פינסקד וחבת-ציון. הוי, איך התלהכנו על כל קיץ וקיץ, הוספנו לדרוש על תגי תגים! — ידידי! התשחק? "מעשי נערות" תקרא לכל הרגשות, שהלכו לבטלה? חסר אתה את הצד החיובי, את הממשות שבדבר? מעות אתך! עלינו לזכור ברגשי קדש את מהרה הרגעים ההם. כמה התרוממות הנפש, כמה זוכך הנשמה, כמה אצילות הרוח, כמה חפץ בתקון החיים היו בדמיונות ושיגונות הילדות ההם. גבורים קטנים משיילים בין

או היינו כאמור כבר גדולים. ונזכר מעשי-ילדות: איך משנית שמונה עד עשר הגינו מלבד בלמודי-יחובה גם בלמודי-רשות: יוספון, שארית ישראל, שבמ יהודה ושלשלת הקבלה. כמה פעמים התאנחנו ונבכה לקריאה הספרים האלה, שמיצאנו בהם כל צרות ישראל? הלב הרך התחמם ויך גלים אדמדמים בעורקנו. נזהרנו לכלי גלות את אשר חשנו בפני האבות, שהשקיעו את עצמם במסרה. הם קראו בערב על משכבם איזה עתון, לדעת "חדשות" מעניני היום, ואנחנו חממנו "בישנות", כחכוב יסורים, גרדנו את הפצע, שנההוה בנו, ולביתנו הרכים היו קרועים קרועים. האבות לא הפשו במוחם את ההרגשה "הילרותית" שלנו. לוא ידעו — אז שחקו לסנטימנטליות שבנו. הם החליצו את עצמם מן "הגשמיות" רק פעם בייבוע, ביום השכת. אז העבירו בנגון את ה"סדרא", ויתעמקו "באור החיים" וביתר הפירושים על התורה. אותנו נמו לדעה מה למדנו ואם עשינו חיל בתורה במשך כל היבוע. אך בפניהם לא גלינו את הלב ההומה ורוטט מספורי יוספון ושכמ יהודה... רק האמות המיביות, שישכנו אתנו בשעות מאוחרות בליילות והתארוגנה פומקאותיהם, רק לפניהן ספרנו את המאורעות הרעים, הנזרות והשמדות, ושפכנו כ"ד הגיגי הלב, ואמותינו המוכות היו בלי-הקבול לרגשותינו הנגרשים...

מן העבר הטוב.
(קטע מזכרונות הנעורים).
מאת ראובן פאהן.

... התזכור ידידי את ימי נעורנו? התזכור את אותם הימים, שבהם חלכנו, הגינו ברמונות מרוממי הנפש? התזכור את "הרוחניות", שהיינו שקועים בה, ואיך זממנו את "הגשמיות" של הסביבה? חפצנו להיות בני אדם מסוג אחר, חלמנו למצער להתרומם מעל לנכול היצר של החברה.

בני שבע-עשרה היינו אז. "ילדים" כמובן האירופי. אבל לפי מסורתנו העברית כבר היינו גדולים, כבר מוכנים לצאת בעוד שנה במחולת החיים איש איש וזווגו. התזכור? אנחנו כבר היינו גדולים. גדולים במעוף הרוח, בדמיון, אף כי גופותינו היו קלושים ורזים. סוף סוף יהודים-גלותיים. וכמותינו כבר היה הככול של דעות, ערכוביא של ידיעות, נכוב של למורים כלי משטר וסדר. נימטיאותיו של כעל המורים עם כללי הגימטוריה, ספורי-חסידים עם מיתולוגיה של היונים, סדר זרעים עם תורת הכהונהיקה, ספר הכרית עסלמודי הגיאוגרפיה, האסטרונמיה והפיזיקה, גוזמאותיו של רבה כב"ח עם ספורי התועה של אדיועע. ספר הכזורי עם מורה נבוכי הזמן...

בהברה מטעמת, אם היה לכתחלה e. למשל בספי הפועלים אמר—תם, אמר—תן ובנווי השמות עכר—קם עכר—קן נדע מהארמית שכלן הנועות גדולות (אמר—תון, אמר—תין, עכר—כון, עכר—בין). גם מהערבית נראה כן. ונראה, שהיה בעברית בראשונה: אמר—תן (במבטא האיטלקי) לזכרים, אמר—תן לנקבות, עכר—קן לזכרים, עכר—בן לנקבות; ואחרי אשר נהפכה בזכרים הנ' השנית למ' שפתית, להרמות לקמץ הבא אחריו, נהפך בסוף הקמץ לסגל, להרמות במקצת לסוף הנקבות, אחרי אשר היה כבר חלוק אחר בין זכרים לנקבות⁽²⁾. מי בא איפוא להקמין את הסגל הזה, אשר היה לכתחלה גדול. למה לא נמצא צרי במקומו לפי המבטא הספרדי? בכנוי עכרין אין צרך בפלפול להראות, כי הנועה גדולה היתה לכתחלה; הלא ה' אשר בו ואשר בכל הכנויים של רבים מעידה כי כראשונה נקרא ai. הן המדקקים מורים, כי הנועה קמנה לא תוכל לעמד בהכרה פשוטה ולא הנועה גדולה כהכרה מרכבת, ורק בהכרה שבה זונגנה שתיהן מותרות. ואמנם מי שאינו מאמין בסגלה הנפלאה הזאת מעין פרה אדמה לטהר ממאים ולטמא מהורים, איננו כופר, כי אם חכם לב. עשרות הכללים ומאות היוצאים ואלפי היוצאים של יוצאים, אשר כנו מדקקינו כמשך אלף שנה, להבדיל בין הנועה גדולה להנועה קמנה, ידועים לכל איש, אשר יגע בהם הרבה ואשר לא עלה בידו להבינם ואף כי לזכרם. וכל זה איננו שוה, כי בין "מחרת" ובין "מחרס", למשל, אי אפשר להבדיל אף כחוש השערה ובכל זה הראשון כא "מחרס" וא"כ הוא הנועה גדולה והשני מבנין הפעל וא"כ היא הנועה קמנה לדעת המדקקים. מלבד זאת הוא נגד הטבע גם לקרא a לפני חטף קמץ במלת "מחרת" וגם לקרא קמץ קמץ לפני חטף קמץ ובמהגו. למי זה אזנים אטומות וחסרות טעם, לכלי להכיר,

כי שניהם נקראים: jöchöróm, möchörós! רק המבטא הספרדי עם כלליו הכוזבים, שסגל ופתח המיד קמנים וקמץ שפתי המיד קמן וקמץ גדול איננו שפתי כי אם גרוני, אשם בזה, שדקדוק שפתי קבור בספרים ולא היה לקנין העם; כי זה הוא גורל כל תורה, שאי אפשר להתאימה עם החיים. ולכן תחת אשר ילמדו עמים אחרים "כטור", נלמד אנחנו נקוד ולשיג "קאנוזאנט" קראו בכל הדורות בסמן אשר לו בכתב עד אשר קרא לו במאמר הזה השם "המלה". מפני "תורה שככתב" הזאת, שאין משתמשים בה בעל פה אף מחולליה, זכינו לקרא בגליון ח' ב"המצפה"

(²) כן נבאר גם את המ' אשר בסוף הרבים: עכדי—ובכל השפות השמיות היא נ'. גם היא דמתה אל השורק אשר במצב הראשון ברבים בערבית, ואחרי אשר נדחה השורק בעברית מפני החיך אשר במצב השני נשארה עוד תולדתו המ',

גרם, או יראת "המגיד" לגלות סודות מן המחברת, או התנפלות ה"דרוהוביטשער", או הכל יחד היה הגורם, אם כה ואם כה היתה פיוזותנו מעין אותה של זקנינו באמירת "נעשה ונשמע", פנינו אל המו"ל, כרייטענשטיין כמרומני, ויום בא המחכת היה יום-זהב יחיד ומיוחד בימי נעורנו. —

התזכר? בימי הנעורים ההם היינו "גדולים". הרגשתנו ומחשבתנו היו של בני אדם חמים, תמימים, בהתלהבות אין-סוף. כל העכר הגדול, כל ההוה הרב עם צלליו ואוריו, כל העתיד הארוך ומכוסה. ההגשמו כשביאלנו במחברת הזאת. איזה רז מכוסה, איזו מיסטיקה נפלאה, איזה קסם-רב נשקף לנו מכל דף ודף. —

אנו הרגשנו באויר הסיסה, רוממות-נפש. כציר ימים טובים מאלה רחף ממול עינינו אידיאל נשגב, שאיפה בלתי ממולאה... שירת-העתיד חלמנו לשמוע, הד שופרו של הבא. —

ובדמיוננו התרקמו בגבורת אין-קץ "בני משה" הנפלאים וספורי הדני, ורעיון אחר גדול ורב, פרי הזדככות רוח האומה, מעורר לתקוה וחיים חדשים, הזהיב לנו עתידות עמנו — אז בימי הנעורים. —

אחד, ק"ק וחלם אחד ושונים רק בכמות) ובכל זה יבדיל הנועה אחת לרעה, אין לו חכר בלשונות אחרות ואי אפשר להבינו. פלא דומה לזה נמצא גם בפעלים: בעכר: זקן, קמן גם בהוך הדבור, אקר רק בסוף דבור ובהוכו אקר; בעתיד: אטי, אכב גם בה"ד, אשכב. רק בס"ד ואך בהוך הדברים אשכב. ואמנם כפעלים נשאר למצער בהוך דבור הפחה על מקומו, אבל בשמות שמעמם מלמעלה עשה כנראה הטעם את פעלתו, ואך תחת להפך את הנועה הקמנה לגדולה הפכה לת"ק אחרת: בלא טעם עכדי, בטעם עכר. חידה היא, אשר כל המדקקים לא נסו עוד לפתרה. גם ברומית⁽¹⁾, ויונית ואשכנזית ואנגלית ועוד בשפות רבות הגדילה הנגינה את הנועה; ואך בשפות ההן שלטה רק בהכרה פשוטה ואך לא בהכרה מרכבת. (אחרי נפל הנועה הקמנה שאחרי הברת הטעם באנגלית ואשכנזית היתה זאת למרכבת, באנגלית הכתב עוד הנועה הקיצונה, אבל לא תקרא וכאש-כנית אף לא תכתב: kann, bite, bit) (לפנים Kahn (kanna) (לפנים kano) והנועות הגדולות לא זזו עוד ממקומן גם בהברות מרכבות). רק בלה"ק גדלה בל כך פעלת הנגינה להפך ת"ק לגדולה גם בהכרה מרכבת ובהכרה פשוטה תהפך הנועה בשפתנו גם בלא נגינה לגדולה, אם לא התקמן לשוא נע באופנים ידועים, שאין פה המקום לכאדם (כתב, פתבני). מזה ראינו, שפשיטות ההכרה והנגינה הפועלות בשפות אחרות רק יחדו את פעלתן גדל בעברית כחן כל כך, עד שכל אחת לעצמה פועלת את הפעולה הזאת. מעתה תגדל ההמיהה מאד מאד, בי במשקל עכד לא יכלו שתיהן יחדו להגדיל את הנועה. מדקקינו המאמינים בספרים, שכל סגל הוא קמן, עמלים בדי ריק להקריא את תלמידיהם: ewed, scheleg, melech, כי הוא נגד טבע הדבור בשפה, אשר הראה בה כבר הטעם את השפעתו, והם קוראים וחוזרים וקוראים בשמות הסגולים באמת רק סגל גדול (יש גם קוראים בטעות הנועה מרכבת ei). כי באמת גדול הוא הסגל הזה, ורק מדקקי הספרדים הקוראים צירה כסגל גדול טעו לחשב, שכל סגל הוא קמן. עוד יותר תגדל ההמיהה על קריאת הסגל הקמן

(¹) מדקקי בית הספר, אשר להם רק עינים לראות את המעשים ולא לב להבין את סבותיהם, מורים, כי ברומית הנגינה על ההכרה שלפני האחרונה, אם תנועה גדולה (או אם היא בעצמה מרכבת) ובשלישית שלפני האחרונה, אם השנית קמנה (amicus, melicus). בזה הם מחליפם את הסכה בחולדתה; כי באמת היו מקצת מלים מטעמות בשנית ומקצתן בשלישית מהסוף לכתחלה ואחרי כן הגדיל הטעם החוק בשנות את תנועתו ולא כן הטעם הקל מעט בשלישית, כאשר עליו לשאת עוד שתי הברות, תק דומה לזה יש גם ביונית וגם בה שוגים המדקקים את השגיאה הזאת.

הרגשנו את מוריות החיים היהודיים בכל הקפה, אף כי לא ידענוה מן הנסיון. חוש-הקבול שבנו לא כהה עוד, חשנו, הרגשנו.

ואז... ההזכר, יקירי? עלינו להתחמם עתה לזכרונות השעות ההן, מלאי אושר-האומה. הלא "גדולים" היינו, בני שבע עשרה, מלאי פרוכלמות, שואפים לתקון ולשנוי, מתענינים היינו כבר בעתונות. את ה"דרוהוביטשער" — ככתב עברי ולשון אשכנזי — קראנו לשם חולין, ואת "המגיד החדש", שיצא בקראקא, לשם קדש, לשם "היחידה השרידה".

התזכר איך בלענו כל מלה שבדפוס? התזכר את הקסם, שכסה אז את הגליונות? ואז... באה ידיעה קצרה בקרוניקה של "המגיד החדש", שיצאה לאור חוברת מקדשת לשאלת היהודים בשם "מדינת היהודים" מאת סופר נודע מ. הרצל. אך "אי אפשר מפני סבות ידועות" לרבר על אודותה. כמה קמנות-המחשבה, כמה מרגי-קומיקה של עכדות התבטאו במלים הללו! עתון עברי ירא מפני הרשות לדבר על אדות מחברת, שבה ההגשמה שאיפת-העם היהודי לחיים של דור. גלות-פנימיה של עבד משוחרר.

אי אפשר להחליט מה העלה בדמיוננו את ערך המחברת בטרם ראינוה. אם השם "מדינת היהודים"

עצמה אינה רוצה במלחמה, כי יודעת היא מאד, כי במלחמת יבשה ייד חיל הטיורקים חזק מחיל אנגליא. אנגליא רוצה לשונו: אניות מלחמה לכבוש את האיים, אשר בים ה נאי. כי בים היא חזקה מטיורקיא. אך יותר מכל רוצה אנגליא להביא את הסכם, לפני ב"ד של ש, לעשות פשר. תוצאות הסכסוך כבר נראו בחזקת הייזב, אשר בין אנגליא ואשכנז, כי האנגלים חושדים את ממשלת אשכנז, כי הסיתה את השולטן לעמד בסרובו. כי סוד ידוע הוא, שאשכנזי לוששת עין על א", לקחתה בשעת הכשר מיד טורקיא ועל כן היא רוצה להגדיל את גבול א", להוסיף עליה גם את מדבר סיני. סלע המחלקת בין טורקיא ומצרים הוא חבל אל-עריש, אשר במדבר סיני, אשר בקש הועד הפועל הציוני לכוונן שם ישוב יהודי תחת יד אנגליא, בהיות החבל הזה חלק מא", אך חדלו טיה, כי המקום צמא למים, וממשלת מצרים מאנה להוליך שמה העלה מים מן היאור.

מרידה באפריקה הצרפתית. במדינת טוניס, אשר תחת יד צרפת באפריקה הצפונית, התקוממו יושבי הארץ המחמדים על הנוצרים היושבים בקרקס. את בתיהם שרפו, קצתם הרגו ואת הנשארים לקחו בשבי וימלו בשר ערלתם ויכופו אותם להמיר דתם. נציב צרפת שלח צבא אל מקום המעשה.

על המצפה

המבטא העברי.

ואמנם קודם הוא המבטא הספרדי בקמץ גדול לאשכנזי רק כזמן ואך לא במעלה; כי כשמת הנועות המסורה לנו מהנקדנים ועוד באלף שנה לפניהם למצער אין מקום לקמץ ספרדי כלל וכלל. הן ידוע, כי בזמן מן הזמנים פעל בשפתנו חק הלשון, אשר זכרנוהו, שהנועה קמנה בהכרה, שעליה הטעם, גדלה, אפילו אם ההכרה מרכבת ואף-כי אם ההכרה פשוטה. לפי הדקדוק הספרדי אשר בידינו ישנה באופן הזה המיד: פתח לקמץ גדול, סגל לצרי, קמץ קמן לחלם (דס—דס; אט—אט; בל—בל; סקרי (תחת סקרי) ספר; נפתי נפת; עכדי, עכד (בסוף מאמר). בכל המשלים חוץ מהאחרון מגדיל גם טעם קל במרוצת הדבור את הנועה הקמנה ואך פתח בהכרה פשוטה יהיה לקמץ (עכד), רק אם הטעם חזק מאד בסוף הדבור. שנוי כולל כזה כלשון, אשר יסודתו רק בכמות ולא באיכות (כי לפי המבטא הספרדי פתח וקמץ אחד, סגל וצרי

חרבות היסתוריה ומשתוקקים לקוממות ההרסות... יד ידי! אתה היית בן העיר ואני בן הכפר. ההבדל היה רב. אתה בלית ימך בין "צאן-קדשים" בחדר, בחנוך הכתף אצל הנור הקלויו, בכסוי ספרי הברלינים מתחת לספרי הכבלים. אתה מסב על שלחן "רביים" ושואף מלה יהודית, חי בסביבה יהודית... ואני? כפרי, פשמן. את ה"חדר" לא ראיתי, בקלויו לא למדתי. דרכי חסידים זרו לי. את איוואן ידעתי, את ניקולי הכרתי. עם צפרים התרועעתי, ושיחות עופות הקשבתי. תודה הייתי על השמים הכחולים והעננים הלבנונים. קנאתי בצפור ואטפם ואעלה על אילן רם, ואקשיב צפצוף בני בנף עם לחש הרוח, הכספר אהבים בין עפאים. ועל שלחני היו מונחים בשלום ואחדות גמורה הגיוני פומבדיתא עם ודווי התועה של סמולנסקין...

רק נקודה אחת שוה היתה לנו, ובזה נשתוו רגשותינו ונתחבר לירידיים. העבר שלנו היה אחד. שנינו קראנו ביוספון ושכמי יהודה, שנינו חרדנו כעלה לקריאת חרבן ירושלם, שנינו נצטערנו על הצרית בדברי ימינו, ושנינו היינו מלאי שאיפה מסותרת, רזית, מיסתית, מלאי נעגעים לבני "עשרת השבטים" לבני משה" החזקים והענקיים... עוד היה הלב טהור, המוח זך, וההרגשה קדושה.

אשר בכל גזרה, העומדת בפעם בפעם להוסד במנחתה להצר את צעדנו, כל נהרשל וכל נשב בחבוק ידים, כי-אם נעשה פעולות נמרצות, להפר את עצת הקמים עלינו ולהחזיק מעמד. ברור הוא שאם נשמע בקול „המצפה“ הצועק בלי חשך לעשות דבר נגד חוק תעורת מומחה, שיוצא בקרוב בפרלמנט, יכול נוכל להפר עצת אויבינו. שמעון גריין.

מהעולם הציוני.

התנועה באנגריא. בלנדון ובליברפול היו אספות עצומות של ציונים ושל נוצרים חשובים החוכבים את הציונות. בלנדון דבר פקיד צבא רם על אדות עתידות פלשתינה ויביע דעתו, כי א"י תוכל לכלכל עשרה מיליון נפש אדם. כז העמים שואפים לרשת את הארץ היא ולמען שום קץ לקנאת העמים אך טוב הוא להשיב את הארץ ליהודים. בליברפול דבר מזכיר הממשלה צירי ויציע החלטה, כי האספה מביעה את הכרתה, כי רק בקיום הפרוגרמה הבולית בא"י יושע ישראל ובל נסיון ליסד מדינה יהודית במקום אחר יביא רק מפת נפש. בצדקה ובהמיכות אין להושיע את עניי היהודים. האספה החליטה לשלוח העתקה מן החלטה הזאת אל חברי הממשלה.

שכנת מודיעים בא"י. ביפו נוסדה לשכת מודיעים, לסדר את כניסת החלוצים היהודים, המרבים עתה להכנס לא"י, כאשר הוקלו הנאי הכניסה. תעודת הלשכה היא לעזור את הרוצים להבנם ואת הנכנסים בעצה ובהמצאת עבורה וכדומה. מכתבים יערכו ע"פ האדרסה:

Dr. Chissin für Informationsbureau,
Jaffa (Palästina).

מכתב מרוסיה.

בעת האחרונה נולד ברוסיה זרם ציוני חדש בשם: „צעירי ציון“. הציונים האלה מסכימים לעבודה פוליטית כגלות, אבל מתנגדים להתיאורה האור-מודוקסית-המרקסיסטית-הציונית של „פועלי-ציון“; הם מבליטים ביחוד את הקיום האומיים של התנועה הציונית. באנגריה מיוחדת הם מתעסקים בעבודת הציונית המעשית. בפרוגרמה שלהם הם אומרים: בהיות, כי השנויים האומיים של האנושית היא פרודוקט של השפעת הפקטור הטבעי — לכן הננו חושבים את התבוללות העמים אפילו בעתיד היותר רחוק — לדבר אי-אפשרי. הנאי הברחית להתפתחות הקולטורית-הלאומית של כל עם היא טריטוריה. היהודים הם — לאום שיש לו מנדציה לשמירת אינדיווידואליותם הלאומית. בהיות, כי היהודים הם בכל מקום המועט — וגם מפני סבות פסיכולוגיות שונות — לכן אין להם אפשרות להתפתח במובן אקונומי-קולטורי בכל עם, ומפני זה נחוצה להם טריטוריה. הטריטוריה הזאת צריכה להיות פלשתינה כי היא קשורה עם העם העברי בקשר היסטורי, וזה הוא פקטור חשוב, שיקל לנו את רכישת הארץ הזאת. את פלשתינה יכולים אנו להשיג ע"י עבודה הדרגתית אקונומית-קולטורית בפלשתינה עצמה, בטרם נשיג את הגרנטיות הפוליטיות. אף שאנחנו עומדים על נקודת-המצב הקולקטיבית-האינדיווידואלית, בכל זאת הננו מורים, כי הציונות תמשך אליה את המפלגות העבריות השונות, כי היא תוכל להשיב על שאלתן האקונומית של המפלגות האלה, שאינן יכולות לעמוד בפני ההתחרות האקונומית של העמים, הסובבים אותן, ושאין יכולות לחדור אל הצורות האינדוסטריאליות הנכונות של העמים האלה. אנחנו, „צעירי ציון“ הננו באי-בח הפולטימית העברי ברחב המובן של המלה הזאת, כלומר, של כל ההמוני העברי, אפילו של הבורזואיה הקטנה, שמצבה האקונומי הוא כל כך נורא. אנחנו הננו מכירים את עצמנו למוציאליים, עד כמה שהננו מתנגדים לאכספולאמציה. בהיות, כי אצל העם העברי בגלות אין יכול להיות שנוי מעמדי נורמלי, שהוא יכול להברא רק ע"י הנאי חיים בארץ מיוחדת — לכן אין לנו עוד עיקר סוציאלי ידוע, יען כי איננו יודעים, איזו צורות יקבלו החיים האקונומיים העבריים העתידים בפלשתינה; ויכול היות, כי התבנית האקונומית

המהללה עצור במלון לא אוכל מלהאר לפני הקוראים הנכבדים, כי עניני העירה הזאת אינם דומים כלל לעניני שאר עירות, יחידה היא במינה לדברים הרבה חוץ מ„החברה הקדושה“ הדומה לחברה, אשר בעיר ווישניצא כשני אנלי דמעות... יש לנו פה למשל רב נבון וחכם שליט"א היודע להתערב בכל עניני-חוץ, ועניני-פנים, הנוגעים כדת עצמה, לא יוכלו לנגוע ללבו... ובן יפה הוא דורש שתי פעמים בשנה וצווח ככרכיא על הנשים החצופות המביאות בין הפאה הנכרית אשר על ראשן גם שתי שערות משלהן. והקצבים היהודים, העומדים תחת השגחתו — מקצבים ומוכרים בשר בשבת מול חלונות הרב באין מפריע כלל! „חלב שחלבה נכרי — טרפה“ דין מפורש הוא וידוע לכל, ופה מוכרים היהודים דוקא חלב שחלבו נכרי, בלי השגחת יהודי, ומי יאמר להם מה תעשו? יש לנו „מרחץ“ שפציאלי אשר הבל בו: רפש וטיט, צחנה ובאשה, אבל — מיס אין בו! ובשנת-בצרת דללה וחרבה המקוה כל כך, עד כי יכולים להניח בה קמחא דפסחא. גם חברה „תלמוד תורה“ יש פה, אכל חבל! בלי משטר וסדר בלי מלמדים להועיל, וגם בני תלמידים! לעומת זאת אין לנו, ויש לנו „ראשי הקהל“ זה בשנתים ימים. אין לנו רה"ק, כי נגד בחירת רה"ק האחרונה עשו מתנגדיהם מחאה והרשות פה במלה את הבחירה, אולם הנבחרים החדשים עשו גם הם בלטיהם מחאה נגד החלטת הרשות, ובכך יש לנו רה"ק „הישנים“ והישנים שנת עולם מבלי תת תו-חיים באיזה מעשה ממשית לטובה הקהלה הנצרכה כל כך לאנשי-המעשה! אולם בעוד אשר פעולת ראשי קהלתנו נעלמה מעין כל, מצטיינים פה נבאי הח"ק בבשרון נפלא, לפשוט את עור החיים בעד המתים... מי שלא ראה את שמחת שני הגכאים באשר יקרה לפניהם ענין לענות בו... ר"ל, לא ראה שמחה מעולם! הגכאים האלה, הם „הברומטר“ פה לכל צרה שלא הבוא. כשרואים אותם בפנים צוהלים בבגדיהם החמודות, מהניהם חנורים ומקלות נעם בידיהם וציגרים עבים כפיותיהם, מיד אלו לאלו שואלים: למי אוי ולמי אבוי? — בעש"ק העבר שלח הנה איש עני מדאבציץ נפל אשת כל חזה שמש, להובילו פה לקברות, כי אין בה"ק בדאבציץ. ויען כי ערום בלי כסף בא הנה הנפל למצוא פה קבר, שלחוהו הגכאים עוי הנפש בחזרה לאבוי שבדאבציץ בתור „מתנה“ לשבת קדש! האם תחת אלה לא תרגז הארץ!? אם בלב הגכאים האלה מה כבר כל רגש אנוש, מדוע לא ימצא איש בין כל שנים עשר קריאי העדה, שיעמד בפרץ הזה, ויגול חרפה ובוז מיירנו? והרב???

בטוח גזרה.

אנחנו כה שקענו ביון מצולת העצלות והיאוש עד כי כל רגש אנושי עומם בקרבנו יאף לא ננסה את בחנו לשכם עצה לעמוד בפרץ בעוד מועד, למען הפר את עצת שוואינו, לבל יוכלו להפיק זממם להרע לנו, כמו שראינו בחוק שבייתת יום טוב שני של גלויות ובחוק תעודת מומחה ביסוד כל עסק, אשר אם אך נתעורר לעשות פעולה נמרצה לעצור בעד יצירת החק הזה או בלי תפונה נצליח ויבול נובל. — את החלטתי זאת הוצאתי מהנסיון, שהורנו זה עתה בדבר מס-המנוח החדש מכל הסחרות הבאות על החנות מסלת הברזל, אשר העמיסו על המקבל לשם תבף ביום השלישי לבואן פי שנים מאשר עד הנה. — עוד יזכרו הקוראים, כי על דבר הגזרה הרעה הזאת העירוית ב„המצפה“ גליון נ' של שנה שעברה. כי על סוחרי עמנו לעריך קבלנות ומכתבי-בקשה אל המי-ניסטרום של מסלת הברזל ואל לשכות המסחר, שנס הנה תשתדלנה להפר את החוק המעיק על המסחר. והנה דברי, שיצאו מלב, נכנסו ללב, כי בל אחינו הסוחרים התעוררו באיש אחד וישתדלו נגד הגזרה הזאת ולשמחת נפשנו במלה עתה בלה וענה מותרות כל הסחרות לנוח על התחנה ארבעה ימים רצופים חפשיים מהשלומי דמם המם בבראשונה. — הפקט הזה ייכל להיות לנו למשל, להורות את אחינו

פלפול המוכיח באותות ומופתים, „שאינ התנועות הקטנות יכולות להיות ארכות“ (בעבור שחכמי אה"ע קוראים לתנועה קטנה — קצרה ולהנועה גדולה — ארכה) לאמר, שאי אפשר לא להיות ב'.

על פי המבטא האשכנזי הישר והישן נוכל לתת את כל תורת כמות התנועות בשפתנו כארבעה כללים קצרים בלי כל יוצא:

- (א) בכל חברה מרכבת ולא מטעמת התנועה קצרה (מלְקִי, תְּקִי, נְדִי, בְּשִׁתִּי קְמָצִי).
  - (ב) בכל חברה מטעמת (פשוטה או מרכבת) התנועה גדולה (נְעִר, מְרָה, הֵיא, סְפֵר, נְעִר, הֵיא בְּשִׁתִּי, קְרִישׁ, פְּסֵר, הֵקְרִישׁ, קְרִישׁ, הֵתְקִישׁ, פְּתוּב, נְקָתָב).
  - (ג) בהברה פשוטה אפילו אינה מטעמת התנועה גדולה (אָחָד, אָחָד, שִׁירִים, גְּרִים, גְּרִים, פְּתוּבִים, חֲמוּקִים).
  - (ד) שוא נע לפני שוא נע יהפך לתנועה קלה ממין התנועה המקורית ודינה כחטף, לפני חטף יהפך לתנועה גדולה ממין החטף והוא מטעמת ככהג (מְלִבֵּן, חֲבִלִי, סְפֵרִי, קְרִישִׁי, קְמָצִי, נְעִרִי, בְּאַרְזוֹתִי, גְּאֵלִי).
- כמוכן נמצאות בסדר הראשון רק התנועות פשוטות, כי שתי המרכבות: צרי וחלם, תמיד גדולות בטבען וכבכל הלשוניות. כל המוצא בכל התנ"ך יוצא מהבללים הפשוטים והטבעיים האלה יוכל להתפאר ולדרש פרם על מציאתו. לו חפצתי ליישב לעיני המעינים במאמר הזה את כל השאלות החמורות בנקודת ה' הידיעה ובנין השמות והפעלים ע"פ המבטא האשכנזי, היה עלי לתת כזה את כל דקדוק לשוננו מחדש (אקוה לעשות זאת, כאשר ירוח לי א"י), אשר אמנם יקטן מאוד מספרי הדקדוק אשר עד הנה בעבור פשיטותו וחפשתו מהפלפולים הנפתלים והמסלסלים. אך זאת עלינו עוד להזכיר, כי לפי שמתנו לא היה הפתח הקטן בהגדלו תמיד לקמץ גדול, כי אם גם לסגל גדול ולפתח גדול ולא הסגל הקטן תמיד לצירי, כי אם גם לסגל גדול ולא הקמץ הקטן תמיד לחלם, כי אם גם לקמץ גדול לפי החמלות ולפי התקופות השונות (עבד, עבד, נער, בלם מכת פתח קטן; ספר, בגד, שניהם מכת חירק קטן) (ספרי, בגדי; שֶׁכֶב, בִּשְׁתִּי, שניהם מכת קמץ קטן) (שֶׁכֶבֶף בְּשִׁתֶּךָ) כמוכן התגדל הפתח בראשונה לפתח גדול באשר יבטאו הספרדים את הקמץ הגדול ואך אחרי כן נוסף לשנוי הכמות גם שנוי האיכות והפתח הגדול היה לקמץ גדול (הלא גם לפי מבטא הספרדים היה a לֹס בחים, בארמית פֶּתָב, בעברית פֶּתָב). ואך בראשונה התגדלו התנועות הקטנות רק בטעם חזק מאוד: בשמות שמעמם מלמטה רק בנפרדים ובשמות שמעמם מרמעלה ובפעלים רק כסוף מאמר (דָּבָר עָבַד, יָגְדֵל). בטעם קל נשאר עוד התנועות הקטנות. כתקופה מאחרת הגדיל גם טעם קל את התנועות ואך אז לא בא השנוי מפתח גדול לקמץ גדול אל מחנה ישראל; בהנועה מרכבת נשאר הפתח הגדול ובהנועה פשוטה נבר אז המנהג להפך פתח גדול לסגל גדול ולפני המלה גרונית נשאר פתח גדול (דָּבָר, עָבַד, נְעִר, יָגְדֵל).

(המשך יבוא.)

דר. יוסף זליגר הלוי.

מרפש הקהרות.

כמה על יושבי קצת הערים הקטנות לסבול מהעומדים בראש מוסדות הצבור, היודעים, שאין משגיח עליהם, מאין לנו ארגוניציא של הקהלות, כבר ראו קוראינו למדי כפרק הזה ב„המצפה“. יותר מכל התקפים שנקהלות השחיתו דרכם תקיפי ה„חברות הקדושות“. מעשה רשע מעורר זועה ראו קוראינו במכתב מווישניצא בגליון מ"ו. הננו מציגים עתה לראוה את הנהגת קהלת וויעליטשא. אולי יזוררו הקיראים מן הריח הרע העולה מן הרפש ויקיצו את אנשי העיר ההיא למעשה מועיל. יזכר נא המכתב עצמו שקבלנו מימם:

לעלוקה שתי בנות, זוהי עיר ווישניצא והעיר וויעליטשא. הבל! הבל! יקראו שם תמיד נבאי ח"ק ולא יאמרו הון. אבל מדי דברי בעיר וויעליטשא

מחרוב ומרחוק.

תערוכה אוסטרית בלנדון. ביום ה' לח' תפתח בלנדון תערוכה אוסטרית, שערך ועד אוסטרי בעזרת הממשלה ובעלי החרשת האוסטרים. שם יערכו כל דבר יפה וחשוב טבעי, מלאכותי ואומנותי. הנמצא בארצות אוסטריא, להראות בעיר התכל ההיא, כשוק כל העמים, את פרשת עשר אוסטריא, הרה הטבעי ותפארת פרי החרשת ושקירת העוסקים במלאכת כפים כל מקום. נהדר בוויז וסביבותיה בהרי האלפים, על שפת ים אדרעי ועוד, נכנה שם במקום התערוכה כתבניתו ובצביונו הטבעי. כל הסחורות האוסטריות, מעשי חרשת ואומנות ותוצאות טבע האדמה יוצגו שם לראוה, להראות את האנגלים ואת כל העמים את פרי הקולטורה האוסטרית, למען רכוש קונים לסחורתנו ולמען משוך לבות נוסעים. לכך את הארץ המבורכה והנאוה הזאת. מיליונים רבים הוציאה אוסטריא על עריכת התערוכה הזאת בלנדון, ויש תקוה כי תביאנה הוצאות האלה פרי טוב.

כדי חבלי לרה. בני האדם לא ידעו כל גבול כבשם את הטבע. כאשר המציאו חכמים שונים תחבולות לנתח בשר האדם ולנסר עצמותיו לרפואה כדי כאב, היתה עוד רק שאלת העת למנוע גם חבלי לדה מאשה יולדת. עתה נשמע שקרובה העת, אשר יבטלו הרופאים את הקללה יבעצב תלדי בנים. וזה יהיה בעזרת הקוקאין. כאשר המציאו ל ער את הקוקאין ויתחילו להשתמש בו לנתח את עין האדם לרפואה בלי כאב, תמהו הכל. האפשר הרכו, אמרו, לחתוך את חלקי העין והאדם לא יתעות מתוך צער? והדבר פשוט היום וידוע לכל. גם שן יעקרו היום בלי כאב וגם כל נתוח קטן יעשו בלי אסם שינה רק בעזרת הקוקאין. עתה מודיע עתון קדיני מוויני, כי בקליניק הווינית ליולדות נסו רופאים למנוע צער לדה, במשחם מקומות ידועים בתוך נחירי החסם בקוקאין. זה שנים אחרות עוסקים מומחים בתחכלה הזאת. להסיר צער כמישחת החסם. ובנסיונות רבים הצליחו, כי אחרי משחם את חסמי בני אדם בקוקאין לא הרגישו כל צער בנתוח. על כן התחילו עתה לעשות את הנסיונות גם ביולדות ויצליחו. אחרי משיחת מקומות ידועים בחסם בקוקאין ילדו נשים רבות בלי חבלי לדה. לנשים אחרות היו אחרי זה רק חבלי לדה קלים. התחכלה הזאת אינה גורמת שום תסלה ונזק ליולדת. כפירוב ינסו זאת ככל מקום.

תערוכת תבל במאינרד. ביום כ"ח באפריל נפתחה בעיר היפה מאילנד באיטליא הצפונית תערוכה גדולה לכל פרי החרשת והאומנות של איטליא ושל כל ארצות אירופה, אשר תראה לכל העמים את התקדמות איטליא בכל מקצועות התרבות והטכניקה. דור הפלגה. יושבי נייריוק הם דור הפלגה, לא רק בלשונותיהם השונות — כל לשונות הגוים, אשר ידברו שם. כי אם גם במגדליהם המגיעים עד לתוך העננים כשמים. נוסף עד הכתים הרבים העומדים מכבר, הבנויים עד עשרים דיוטות זה על זה, נבנו זה עתה בתים אחדים גבוהים מעשרים עד שלשים דיוטות. אחד מהם יהיה גבוה תקצ'ג מטר. ככל דיוטא ודיוטא תהיינה לשכות-עסק, האנשים ישבו בתוך העננים. הבניי הזה יחיה הגבוה בכל העולם.

מגפה בהודו ובאפריקה. בהודו התפשט הדבר באופן מהיל. ככלכותא עיר הממלכה ימותו כארבעים נפש אדם כמגפה בכל יום. בכמבאי ימותו ק' נפש ביום. וביעור הזה כיתר המקומות. כמושכות אנגליא אשר באפריקה הפנימית תעשה מגפת התרדמה שמות באדם. אלפי בני אדם ישנו שנת עולם ולא יקומו.

חלום בעראמי. הסופר בעלאמי אומר בספרו "השקפה משנת 2000", כי בעת ההיא לא יצטרכו עוד ללכת לשמוע זמרה כי איש איש יוכל לשמוע זמרה טובה בכיתו כח אלקטרי מאיזו מרכזי חוק. עתה מודיע עתון אמריקני, כי איזה דקטור קאהיל המציא מכונה אלקטריית להעביר את הזמרה ע"י הטלפון ממרכז אחד לכמה מקומות רחוקים בעת אחת. אריהו השלישי. כן התכנה נביא שקר כאמריקה ושמו דשאן אלכסנדר דאוואי, הוא יסד כתה נוצרית

עם ה"בונריים" או עם ס. ס. מנצחים על פי הרוב "פועלי-ציון". אלה האחרונים יקחו בעתיר את החלק היותר חשוב בהנועהנו הציונית וביחוד בעבודה הריאלית בפלשתינה — אם רק שאלת העבודה הריאלית המצא כהכנסיה הציונית הרומית, — שתהיה בקרוב — את התשוכה החיובית. — בעת שהנני כותב את דברי אלה מתאספים הצירים של "פועלי-ציון" הרומיים בפולמכה כמטרה — לארגן את כל פועלי-ציון שברוסיא ולכרר את השאלה התוארונית והמעשיות של מפלגה זו. — בעור ימים אחדים יחל לצאת בוילנה אורגנם של "פועלי-ציון" בשפת רוסית בשם: "הברוניקה של הפועל העברי"; האורגן הזה יצא לאור פעמים אחדות; עורכו הוא — התוארוטיק והאנימטור הפועל-ציוני הידוע ברוכוב.

* * *

המומנט המרני העברי הנוכחי — כשנות השמונים בשעתן — כורא חברות "ביל"ו" (בית יעקב לבו ונלכה) חדשים: בכל שבוע ושבוע נוסעים צעירים ציוניים לפלשתינה. נוסעים מסודג-מים, ניכנוזים, סוחרים וביחוד — פועלי ס. הצעירים האלה הם איריאליסטים גלבים. הם נוסעים בכונה למבל, לעבוד עבודה גופנית בשכר היותר מצער. האלמנט הזה רק הוא מסגל לגרש את הרקבון, את "החלוקה" ואת אי-הסכלנות של הצבועים בפלשתינה. כבר התכוננו הרבה חברות חלוצים לפלשתינה" מהמפלגות: "פועלי ציון" ו"צעירי-ציון". אינדיווידואליסמ,

מכתב מארץ ישראל

ירושלם. (סידור מקום קבר משה) המחמדים מתפארים, כי הם יודעים את מקום קבר משה רבינו ע"ה והוא לפי דבריהם לא בעבר הירדן מזרח על הר נבו, כי אם בעבר הירדן ימה על הר יהודה ממול הר נבו. שלשה ימים קודם זמן הסויר יצאו מעירנו שליחים מטעם הרשות לכל הכפרים כסביבות ירושלם, להודיע, כי הגיע זמן סויר הנביא משה. והפחדים והפלחות וילדיהם באים מכל הכפרים בקול רנה וזמרה ותוף וחליל ודגלים לפניהם והם מרקדים ובידיהם חרבות וקני רובה. בה הם מתאספים בירושלם בשמחה ובששון, ומשם הם הולכים אל ההר, אשר שם קבר משה, רחוק שש שעות מפה. שם הם מתפללים תפלות ועושים ששה ימי חג של "נעביא מוסא". בששת הימים האלה יבאו שמה יותר מעשרים אלף איש מעאלים, אנשים, נשים וטף. שם נותנים לאכל וללון חנם לכל דורש מכסף ההקדשות. ביום ה' י"א ניסן, אחרי הפלת הצהרים של עדת הישמעאלים פה במקום ביהמ"ק, יצאו משער האריות אשר בירושלם כל אנשי הצבא ונשקם עליהם ומנגני הצבא מיפו ומירושלם נגנו בכלי שיר אשר ביריהם. והשומרים והפרשים והמשטרה ופקדיהם ושריהם בראשם. ואלפי אנשים ונשים וטף מכל הדתות השונות אשר בירושלם באו לראות את המסע הנהדר של המופתי — הכהן הראשי לדת הישמעאלים — לסויר הנביא משה. כאשר יצא המופתי משער האריות השמיעו כל התותח, אשר על שער העיר אחד ועשרים קולות. והמופתי רכב על סוס לבן וסביבו רכבו רבים מנכבדי עדת הישמעאלים ולפניהם הדגלים הקדושים ואחריהם אלפי פלחים ופלחות, אשר באו מהכפרים, הולכים בקול רנה וזמרה ותוף וחליל ומרקדים בכלי נשק בשמחה ובששון. ועל הר הזתים — בחצי שעה כמזרח ירושלם — עמד אהל גדול ושם המתינו כל חשוכי העדה להכהן הגדול המופתי ובראשם הפחה שר העיר והפחה מצביא הצבא. וכהגיע המופתי למקום האהל עמדו כלם על דגליהם ואחד מנכבדי עדת הישמעאלים עמד ופניו נכח בית המקדש ויהפלל בקול רם תפלה מיוחדת בעד שלום כבוד הוד מלכותו השולטן יר"ה ובעד שלום הישמעאלים ובעד שלום העיר ירושלם ובעד שלום ביהמ"ק ומנגני הצבא השמיעו את מנגינתם וכל אנשי הצבא הרימו את נשקם ובקול גדול מאד ענו אמן! אמן! וכל הקהל הגדול מכרכים את הנוסעים לסיר את קבר הנביא משה בכרכת שידם. ביום ה' י"ז ניסן שכו המופתי וכל הנוסעים מהסויר ונתקבלו פה בכבוד גדול מאד.

בימים האלה באו לארץ ישראל לערך חמש מאות נפשות מאחינו ואחיהנו האמללים שכאמללים מרוסיא וכפי חקי ממשלתנו נתן להם הרשיון על שלשה חדשים. מצבם פה נורא ואיום, כי אין מלאכה ואין עבודה להם והם מכרחים לסבב על הפתחים לבקש פרומת לחם ה' ירחם!

מנדל קרמר.

העברית העתידה יחד עם הפסיכיקה שלנו תוכלנה לברא תורה סוציאליית חדשה. את המלחמה בעד שווי-זכויותינו הלאומיות-הפוליטיות בכל ארצות גלותנו — הננו חושבים לעבודה מחויבת לכל העם העברי. מנקודת-ראות הלאומית הקולטורית הננו חושבים לאחת העבודות העקרויות את החנוך העברי הלאומי והשפה של חנוך זה צריכה להיות שפה-עבר (ולא ז'רגון), יען כי בשפה זו מוכלמת כל הפסיכיקה של העם העברי.

* * *

נתקבל הצירקולר של "הביוורה המרכזית הזמנית של אורגניזציה" התחיה" בפנסק. הצירקולר מתחיל בקריאה: "יהודי כל הארצות התאחדו תחת הדגל הדמוקרטי-הפרוגרסיבי-הציוני "התחיה"! תכנו של הצירקולר הוא: שאלת העם העברי צריכה להפתר מנקודת-ראות סוכיקטיביות. מטרת "התחיה" היא: להטיב את מצב היהודים כגלות ולעבוד בעד המטרה האחרונה — רכישה פלשתינה. בכל עבודותיה השים "התחיה" לגנר עיניה רק את האי-נרסים העברים ולא האינרסים של התיאוריה או הפרוגרם בכלל. זאת החובה הנמרצה של "התחיה", הדרך שתלך בה באנרגיה עצומה, מכלי שים לב למה שיאמרו אחרים יהיו מי שיהיו. "התחיה" תלחם עם כל המפלגות השונות ועם "פועלי-ציון", שכפרוגרמם הם מחליפים את היסוד הלאומי באיזה סוררוגט — מלחמה מעמדית. "התחיה" חושבת את הציונות לתנועה לאומית עממית והיא מביעה את מחאתה נגד ההתפלגות למפלגות כאורגניזציה הציונית ונגד אותן המפלגות המכסיות על הציונות כעך אמצעי לפרוליטריזציה ההמון העברי ולא כעל תנועה לאומית של כל העם העברי. "התחיה" אומרת, כי התשובה היותר נכונה על שאלת היהודים היא — תחית העם העברי בפלשתינה. — בעוד זמן מצער היתה אספת אגודות "התחיה" בדרום רוסיא; כאספה זו תשתתפנה גם האגודות "צעירי ציון". — הפרוגרמה של האספה היא: א) מצב הציונות האופיציאלית ויחס "התחיה" אליה; ב) יחס "התחיה" אל המפלגות הציוניות השונות; ג) יחס "התחיה" אל "החברה להשגת שווי-זכויות", אל האספה הלאומית וה"סיימויות"; ד) כרוז פרוגרמת "התחיה"; ה) שאלות טכניות ופרקטיות שונות של המפלגה; ו) אורגן המפלגה; ז) בחירת הועד המרכזי.

* * *

ממפלגת "פועלי ציון" יצאו הרבה חברים, שכראו להם תאוריה פועל-ציונית חדשה והם מתחילים ליסד אגודות בשם "סיימים". המפלגה הזאת עומדת על נקודת-מצב הפרוליטריית-הסוציאליית. ההפתחות האקונומית-הסוציאליית והפוליטית-הקולטורית של העם העברי אפשיות היא רק על מיריטוריה-אבטונומית, אבל המפלגה הזאת אינה חושבת לנכון לענות על השאלה: — צריכה להיות המיריטוריה הזאת דו קא פלשתינה — יען כי בזמננו לא נכראו כל אותם התנאים הריאליים, שבהם אפשר למצא את התשובה הנכונה על השאלה הזאת. הזרם הציוני הזה מתחם בשלילה ל"הפוש-ארצות" של הציונים-הסיציאליים. יען כי מציאת ארץ אבטונומית וזיא תוצאת קבוע ורכוז הכחות של העם העברי — יביתוד של הפרוליטריה העברי.

הפרוצם של הדמוקרטיזציה והנציונליזציה של הצבור מראה לנו, כי כמדינות, שכהן נמצאים עמים שונים — ביחוד ברוסיא ואיסטריא — מחויבים החיים של העמים האלה ביחוסם אל הממשלה לקבל צורות של אבטונומיות-פוליטיות-לאומיות, כלומר, בא-כחו של כל עם יהיה הסיים הפוליטי-הלאומי שלו. והעבודות האלה — לארגן את ההמון העברי, למען יוכל לברא את הסיים, להנכו כמובן הסיציאלי-הדמוקרטי-הפוליטי — אינן נותנות למפלגה החדשה הנ"ל להשתתף בקונגרם הציוני או המיריטוריאלי. ומטעם זה מה שהציוניים האלה חושבים את ה"סיימים" העברים העתידים ברוסיא וכומוסטריא לאמצעים להשגת מטרתם האחרונה — המיריטוריה — מטעם זה נקראים הציוניים האלה "סיימים".

* * *

כשני החדשים האחרונים מתפשטות פה יותר ויותר התיאוריות של המפלגות הפרויטריית הציוניות: "פועלי ציון" ו"ס. ס." (ציונים-סוציאליים). לעמת זה מתרוננות מחבריהן האגודות הסוציאלי-דמוקרטייות העבריות "בונד". התיאורטיקים היותר טובים של "פועלי-ציון" נוסעים בכל המרכזים העברים הגדולים והקטנים ומפיצים את הרעיון הפועל-ציוני ובפני הרעיון הזה, שהוא מכווסם על כפים מדעי גדול, איננה יכולת לעמוד לא רק התיאוריה הרעועה של "הכונר" אלא גם שטתם של ס. ס. כובוחים שיערבו "פועלי-ציון"

רום (עסניץ), האחד הרגיש מיד כאשר מעמם, ע"כ רק שפתיו ודשונו נצרכו והשני הריק את הכוס ויצרכו מעיו וחיוו בסכנה. שניהם הוכאו אל בית החולים בקראקא. בן המוג הושם במשמר. האזרחים הנוצרים התמרמרו, אך רוחם שקט, כי נוכחו, כי טעות מרה היתה.

האשי קהרת רבוב בכרית עם האנטשמים.
כפי דברי "קורייער לבונסקי" כרתו ראשי קהלת לבוב כרית עם האנטשמים ממפלגת הפולנים הכוללים, להתחבר אליהם כשעת הכחירות. העתון ההוא מתפלא על הכרית הזאת: הקהלה עם אנטישמים, אשר בארגנם ה"סלאווא פאלסקיע" הם מתנפלים על היהודים בפעם בפעם והמכשחים, כי אי אפשר לגזע הפולני לשבת בשלום עם הגזע היהודי. אדם פשוט העומד מרחוק לא יוכל להבין זאת. והדבר אמת לחרפתנו. וזה בעת אשר תלחם המפלגה הזאת מלחמה גלויה ביהודים כפולן הרוסית והם מצויים עליהם כפגיונים, על אשר יעיזו לעמל לבחר גם בציר יהודי לשני מיליון יהודים אז הרומא הרוסית. גרוש גולי רוסיה שר המחוז בכרעוואן קרא לכל היהודים גולי רוסיה ויצום לצאת מן העיר עד יום א' במאי. ישנם שם גם רוסים נוצרים, להם לא קרא ולא פקד עליהם לצאת. וזהי אהבת הפולנים ליהודים ושנאתם לרוסים. שונאים הם גם את הפרוסים ולא ילאו להתפלץ על אבויותם, אבל בנוגע ליהודים עשה השר הפולני כמעשיהם. גם מלכוב התחילו לגרשם.

בדבר כסף החקוקה. המכתב מצפת על אדות כסף רמב"ן, שנדפס ב"המצפה" בגליון הקודם, עשה רושם גדול, הלא דברי אמת נכריים ומפני האמת יראים מאד ראנשים העושים כמחשך מעשיהם. אך אנשים ישרים אוהבי אמת שמחו מאד על הביאנו את הענין לידי פרסום. הרב הגאון ר' נתן דעווין אב"ד ברישא שואל שאלות נמרצות ודורש עליהן מענה: מדוע יעמיד הרה"ג מהרי"ל סופר את הדבר על עצמו, לתת פתחון פה למבקרים? מדוע לא יעמד בראש המוסד הזה קוראטורים של אנשי שם אחרים, כמו שנוהגים בכל העולם? מדוע לא יקבלו הרבנים חשבון ע"ד חלוקת הכסף וכלכלתו, הלא הם עמלים בדבר הרבה מאד וכדאיים הם לדעת מה נעשה בכסף העניים? בשנת תרס"א היתה למוסד הזה קופת דורותו בת מ"ז אלף כתר ומאז ועד עתה בודאי כבר נוספו עליה פירות, מדוע אין איש יודע עד אדוותיה מאומה? השאלות הצודקות האלה דורשות תשובה מיד. נגד הבוגדים. בווי היתה אספת עם גדולה של יהודים, למחות נגד הבוגדים כעמם, שנתנו ידם לעזר ממשלת רוסיה בהשתתפם במלוה החדשה. הרבנים נתן גראס, ד"ר ווייזנרין, ציר מועצת הממלכה ד"ר אפרן, לוציאן ברונר ואחרים התמרמו על הפושעים ויוכיחו את רשעתם של רודפי הבעצ הממיטים חרפה על עמם. וירדשו בהחלטתם. כי יכופו פרנסי הקהלה את ראש הבוגדים ריטר פון שאוסיג לחול על משרתו במועצת הקהל וכי ינהיגו בחירות כלליות ושוות כקהלה.

בחדה בביה"כ. בביה"כ במהילכת התקבצו הצעירים הסוציאליים בלידה למכס עצה. שומרים וצבא סכו על הכית, הנאספים נסו בעד החלונות ובעד הפתח והשומרים תפסו את רובם ויכום באכזריות גוראה ויורו עליהם. רבים נפלו בפצעים אנושים והנותרים נתפשו. כאשר הורק ביה"כ והשמש איש זקן וחוליה, החל לסגור את הכית נגש אליו שומר ויכהו מכות רצח.

מפעלי הארציים. כאספה גדולה של המרי-טוריאליים, שהיתה עתה בקיוב. ספר הפרופסור מנדלשטם ע"ד המוסד הגדול והעצום הנוסד עתה ע"י ישראל זנגביל: אגודת מיליונרים יהודים בכל העולם, אשר ייסדו באנק גדול יהודי לתכלית יסוד מדינה אוטונומית יהודית על כסיס עבודת ארמה וחרשת. גם בקיוב רכש מנדלשטם שלשה מיליונרים יהודים אל המוסד הזה. כאספה נקרא מכתב מיהודי רוסיה אחד, היושב באוגנדה והוא מהלל את הארץ כי אדמתה פוריה ואקלימה כריא. — כלנדון היתה בשבוע שעבר אספת ארציים גדולה, שבראשה ישב מר לוסין וואלף, גדולי העיר יהודים ונוצרים השתתפו בה. זנגביל הגיד, כי המו"מ עם ממשלת אנגליא לא באו עורר דידי גמר, אבל הוא מקוה שהממשלה תדע להייתמש בתנועה הזאת לשכות העם האנגלי והתרכות.

אגודת רבנים ברוסיה. הרב משה'מבקבוכה לוריא

שלח הזמנות לכל הרבנים ברוסיה, לבוא לאספת רבנים לתכלית יסוד אגודת רבני רוסיה.

החרות ברוסיה והיהודים. ראש ממשלת רוסיה גראף וויטה הגיד לסופר ה"פוס" צייטונג, כי אין תקוה ליהודים להשיג שווי זכויות ברוסיה, כי אין העם רוצה ואין הצאר רוצה (למרות הכתחת ל' באקמאבר). רבני וויטה עשו רושם מדכא על היהודים. רבנים רואים בזה אות, כי שוד חדש בבין היהודים. מאדסה בורחים יהודים כהכין לחוץ לארץ.

ממשלת בודגריא נגד עליית הדם. כהשתדלות הרב הכולל ככולגריא ד"ר מרדכי עורנפרייז הוציאה הממשלה מכתב-חוזר לכל נציגי המדינה ושרי הערים. למנוע את האנטיציה של שונאי היהודים, המפיצים בין העם ככל שנה לפני הפסח שמעות שוא על אדות היהודים, ולתפוש בכל האמצעים הנחוצים לעצור בעדם. מריץ ישר. החבר למועצת ארצות הכרית באמריקה מקדרמאש, נוצרי, איש חולה מאד לבש עוז ויקם ממשכבו למרות סכנת נפשו ויכא אל בית המועצה (הקונגרס) לפני הפסח וישא מברכותיו לאמר: "עוד מעט ויכאו ימי חג האביב, אשר הנצרים יחשבו לחוכה להונקם בו ברצחיה משיחם. רוצחיה המשיח הם היהודים — כן יאמינו רבים. אבל זה שקר גמור. ישוע הנצרי נתפש ע"י פילסוף נציב רומא. הוא נאשם על מרד נגד הקיסר טיכריוס והרומאים המיתוהו בתליה. אלו נשפט ע"י יהודים על עון ע"ז היו ממתים אותו כסקילה. מי הוא איפא האשם? לפי אמונת הנצרים היתה מיתת הנצרי הכרחית לכפר על חטאות העולם. א"כ אלקים המיתוהו והוא האשם או הרומאים וכשום אופן לא היהודים. מה שכתוב בדברי השליח מתתיהו, כי היהודים אשמים. נכתב לאחר זמן, לחנוף לרומאים, למשכס לאמונה החדשה. אני מדבר דברי הכיכל הקונגרס, סיס הדובר, ורוצני הוא. כי יגיע הד קולי גם לארצות הדמים, הכערות והאכזריות".

עצה טובה. מל מ ד: המלמדות אינה שזה מאומה. אני מפרנס את ביתי בדוחק ועת אנפש "בין הזמנים" לשבוע תעובי הפרנסה לשבועיים, אולי תרע פרנסה אחרת, אשר גם בעת אהרל לעבד פעם לא אפסיד פרנסתיך — היו ע"י: היה "נאמן" בבית ממכר ו"ש ואם תהרול פעם להיות "נאמן" אז תרויה כסף הרבה...

פיער קוריע. בפאריז עברה עגלת משא על החוקר הצעיר הוד. שגלה את האור הננוו בהמר רדיוס, וימת. החוקר הזה ואשתו הפולנית הפסיאו את כל העולם בגלוי הזה. הרדיוס מאיר בחשך כשמש, רופא כמה חליים וממית כל בריות קטנות הקרובים אליו. שורף כשר האדם הנושאאו ככיסו אף ככמות מצערה מאד. זה שנים אחדות בוחנים אותו חוקרים ולא יכלו לעמד על אפיו. גלוי החמר הזה הביא את החוקרים דידי שנוי גמור בהשקפתם על העולם. עד עתה חשכו, כי כל חמר גחמשה ושבעים היסודות החמיים מחובר מאטומים מיוחדים ליסוד הזה, אשר לא ישתנו ולא יתחלקו. מן הרדיוס למדו, כי גם האטומים מתחלקים לחלקים קטנים עד אין סוף והחלקים הם שוים בכל היסודות ורק אופן חבורם לאשום אחד נותן לאשום ההוא צורתו, להיות ליסוד מיוחד. ובוה החלו לשער, כי חמרי העולמות מרכיבים מיסוד אחד עקרי קדמוני ואינם לועגים עוד לאלחמיים הקדמונים, אשר עמלו להפך חמרים שונים לחמר הזה. כי אחרי שיסוד אחד ככל החמרים אפשר שיצליחו עוד החמיים למצוא תחבלה לשנות יסוד ולעשותו יסוד אחר.

יישר כת.

אנשי עיר זלאטשו כ בכלל. ומתפללי ביה הכנסת כפרמ, המרנישים רגש הכרת מובה, רואים חוכה לעצמם להודות בקהל לחן עירם, המנגן המפואר

חדשה על יסוד שותפות הנכסים ויקן יכר אדמד אצל משיקאגא ויבן שם עיר ויקרא שמה "ציון" וימלך על עמו ממשלה בלתי מנבלה וילחם בשמץ וכיכנה ויהי גם כהן גדול ויעש לו כגדי כהונה כתכנית כגדי אהרן שכתורה. מאמינים היו לו. מלכד ששת אלפי אנשי עירו, בכמה ארצות. עתה כגדו בו כל בני עמו ויחרימוהו ויוציאוהו מן הכלל בגלל מעלו אשר מעל כהון העם, כגלל כחשו עריצותו ונאותו. וזה המקרה הראשון כהיסטוריא, שבעלי דת יחרימו את מיסד הדת ויתקמו בלעדיו. עשירי אמריקה. באמריקה ובאנגליא הולך הון העם ונצבר בידי אנשים אחדים והמה מועילים יותר מכל האנטיציות של הסוציאליים והאנרמים למחר ולהחיש את המהפכה העתידה לעולם. באמריקה ישנם המיליונרים האלה: דשאן ראקסעלער בעל 2200 מיליוני כתר, קארנזי אלף מיליונים, ק. וו. וואנדרעבילט ת"ק מיליונים, י. י. אסמור, ווילי ראקסעלער, ג. י. גולד, וו. א. קלערק, כל אחד ת" מיליונים. ד. א. מילס ש" מיליונים, ה. ק. פריק ר"מ מיליונים, האשה העטי גריץ ר"ב מיליונים. ג. וועסמיכוס ר' מיליונים, פ. מארגאן ר' מיליונים. באנגליא: אלפרעד בייט שני אלפי מיליון, כ. רוכינזאן מ"ז אלף מיליונים, א. וו. אסמור ת"ת מיליונים, לרד סמראקאנא ת"ק מיליונים, הרוכס וועסמינסטר ש"ב מיליונים, לרד טונססמפן ש" מיליונים, לרד רותשילד ש' מיליונים. לרד איוויך ר"פ מיליונים, הרוכס דעוונשיר ר' מיליונים, הרוכס כרפורד ר' מיליונים.

המצאות קטנות — עשר גדול. רוב המצאים הגדולים לא ראו כרבה בעמלם, אף שהמצאותיהם היו אחרי מותם לתשועה גדולה לכל העולם. אך רבים הם באמריקה המצאים תקונים קטנים כחפצים קטני ערך, שרכו הקופצים עליהם והמה עושים עשר גדול. כן המציא אחד באמריקה מין קרסים חדשים לכת יידיים וישג עליו פטנט ויריח הון רב. אחד השיג פטנט על מין כפתרים טובים חדשים לצוארונים והוא מרויח כעשרים אלף דולאר בשנה. אחד המציא מין מחש בשוח לדבק כגדים והוא עושה עשר גדול. המצאת מין פקל לכקבקים מחושי כרזל הוא מקור שפע זהב. וכן רבים. מחות יהודי פוקן המצאים קושיות חדשות על הרמכ"ם כפסול חד גג על גג, מבשרים בודאי להמציא המצאות קטנות כאלה. והאנשים האלה ככהשם לחם כיתם אינם יודעים עצה אחרת רק לפתוח חנות חדשה ולגזול פת חברים מפיו או אם כסף רב להם — ליסד באנק חדש לרכית. ביוזן וקצף!

תערוכי המונרחיים בצרפת. אחרי האסון בקורייער התרגזו, כנודע, הפועלים וימאנו בעבודה וירדשו תנאים קשים וגם התקוממו נגד הצבא דס. נשפך וחרדה לכשה כל הארץ ביחוד מפני יום א' במאי חג הפועלים. החרדה גדלה מאד, כאשר נודע ע"י חקירות וכדיקות יבתיים. כי יד הנסוגים אחר החפצים במלך כאמצע. הם השתמשו כמרירת הפועלים לדוג במים עכורים ויתמכו ביד הפועלים כסתר. אך יד הממשלה הרמוקרטית חזקה עתה ולא תצלח כל יד רשע להרפה ממצכה.

*

גראף פולני לעורת היהודים. הגראף מישקיי עוימש מרוסיה, שראה את עני גולי היהודים מרוסיה היושבים כלכוב חמל עליהם ויקבץ בתוך מכיריו סכומי כסף כשכילם וישלחוהו אל מערכת ה"טאנבלאט" הלבובי כלית מכתב כתוב יהודית. הגראף כאהכתו ליהודים למד לכתוב יהודית.

לא היו דברים מעולם. הגראף דייעדושיצקי, ראש הקלוב הפולני במועצת הממלכה, מסר מכתב לד"ר ביק, וכובקשהו לפרסם, כי שקר הרבר, שהשמייעו העתונים היהודיים, כי הגיד לד"ר שליט, ראש הציונים כאוסטריא, שהוא מחכב את הציונים ומגנה את השקר שבהתכוללות היהודים כעמים. יש לנו כלל "קשים גרים לישראל כספחת". גם הפולנים יוכלו להגיד זאת, אם לא הגידו כבר: קשים גרים יהודים בתוך הגוף הפולני. לכבוד היהודי המתחפש מכרח הגראף דו, בחיר העם הפולני, כשקל ולהכחיש דבר אמת וטוב, שהגיד כפני עדים.

אסון. מקרושאנוב מודיעים אותנו, כי ביום כ' ש"ז באו שני נוצרים אל בית המוג היהודי. נ קורץ לשותות תחת רום נתן להם בן המוג בשגנה תמצית

מר שמואל וויינמאן [מלפנים בסראקא פלך בסרביה], איש שבו עצור אוצר סנולה משרידי זמירות לוינו מקדם אשר ממנגינתו עם מקהלתו הערוכה לפי טעמו הוא מאציל רוממית לנפש ולשמע זמירותיו יתעלם הלב. המה מורים לו על התאמתו לכבוד מגרוננו ולענגם כימי הפסח שעברו ממיטב שירתו. כמעמקי לבנם יברכוהו. יהי' ד' עמו ויחנהו, יאמן גיוו ויאשר בחו.

משה פינקעלמאן.

ישראל גאלדבערג. פרימטשע קריענער.

מאורשים בהדש ניסן

ווערין

ראזדאל

זעריג רייזער ברכה שמערנגראנץ

מאורשים

רועשוב

קריניצא

הננו מביעים בזה את השהתפתנו בצער הסופר הנכבד מר יוסף פרלברגר (פב"ג) על מות בנו הציוני הנלהב מר צבי ז"ל בן כ"כ שנה. המקום ינחמהו בתור שאר אבלי ציון. מו"ל המצפה מקורות לבי אברך בכרכת מו"מ את רעי מר ישראל פערלשטיין, ראש חברה "השחר", להארסו עם מרת אלטע געוועלב מאראנאו, חיים האלצער — מרנוב. הנני מברך את מר נחום בירנבאך מסאקאלאו לארוסיו. דוד בלאזער — מארנוב. כמעמקי לכבי אברך את רעי מר משה סמרי-

ויווער מרישא להארסו עם מרת מאמיל בת ה"ר יוסף בלאנקשטיין כביאלא. יוסף בערגשטיין—רואחוב. ברגשות אהבה וידידות הנני מברך ברכת מו"מ את רעי מר דוב קרייטשטיין להארסו עם מרת רבקה בת ר' הירש נייבויער שו"ב מרישא. דוב שילבערג—הוסאקוב. ברגשי ידידות הננו מברכים את חברנו מר זעליג רייזער לארוסיו. דוד יאהרע. נפתלי דריללער. אלימלך צוקער. כמעמקי לכבי הנני מביע ברכת מו"מ לב"ד מר ישראל קעסטין לארוסיו עם בת מו"ה רפאל יוסמאן מבאראנוב. אלי' בראנער—פרוועוארסק. הנני מביע ברכת מו"מ ליודיו מר אשר זעליג רייזער לארוסיו עם מרת רבקה שמערנגלאנץ מקרעניץ. יצחק מאיר קלאזנער—רישא.

וועני ארעוויישינס געשעפט-אויטענדיקע בון און בערלין מיטען אונטערשטען מיט יארענסטען מאשינען פערזענלעך זעלנארטען פאבריק פאן פרייער האר אינשער נוסטן בערלין-נונגען צו פערקויפן. דער פלאמץ וואו די ארעספערדאליטיבע זינד זענען גיט. רעפלקשאנען וואלען זיך ווען-דער אונטער ארענטע. H. Steiner Przemysl ul. Jagiellonska 7.

מעמק לבי וכרגשי אהבה תבענה שפתי ברכת מז ט לרעי מר דוב בעריל קרייטשטיין להארסו עם מרת רבקה נייבויער מרישא, יצחק אהרן שטיינרייך—הוסאקוב.

קורזים עברים = בקראקא

בקורזים העברים, אשר בחברה „ציון“ בקראקא מתקבלים נערים ונערות להביאם לידי שלמות בידועת תורה נביאים וכתובים, שפת עבר ודקדוקה ובקריאה, כתיבה ודבור. מחיר הלמוד ממוצע. זמן הלמוד אחר הצהריים. התלמידים מתקבלים בכל יום כמעון החברה רחוב דיטעל מספר 64. אחר הצהריים. הועד של החברה, ציון. מנהל הקורזים מר שבת וואלקאווסקי מקבל גם לקחים פרטים אם בבית התלמידים או בביתו ברחוב Miodowa 9.

וויר ברינגען הערמיט דעס פ. מ. פובליקום צור קעגנמיט, דאס דייע רענאמירטע לעמבערגער כשר-זעלכווארענפאבריק דער פירמא פאסטעמקאמפ. נונמעהר אין דען בעזיטץ דער פירמא בלאנקשטיין עט פרענקעל איבער-גענאנגען איזט. די פאבריק איזט יעצט מיט דען נייעסטען מאשינען פער-זעהן אונד ערצייגט די שענסטען סאלאמו, וואו אלע פערשידענען זעלכווארען-סארטען צו בילינסטען פרייען. שטעהט אונטער אויפזיכט דעס בירזע דפא. Blankstein & Frenkel, Lemberg, ul. Gazowa 10. הויפט פיליאלען אין לעמבערג: קארל-לודוויג שמראסע 41, באימף 18 באזשניצא 20.

ספרים בזול.

אני מוכר ספרי „הושיה“ ואחיאסף ודברי ימי עולם משולמן בעד בשבעים כהר, ט"ו פרוצנט פחות משויס ואפסיד גם דמי הכריכה החרשה. הרוצה לקנותם יפנה אלי במכתב. NECHEMJE BIEDER, GORLICE.

דיא פיינסטע אללער מארקען „צערעס“ שפייזע-פעטט! (אויס קאקאניסען.) דאס בעסטע צום באקען, בראטען אונד קאכען. Nahrungsmittelwerke „Ceres“, Aussig.

די ערצייגונג איזט געווען רער כעמישען קאנטראללע דער פאם אהען ק. ק. מיניסטער דעם אינגערן גענעהמיגטען אונטערזוכונגסאנשטאלט פיר נאהרונגס-אינד געניסמיטעל 31 Spitalgasse WIEN, IX. די קייסער פאן צערעס שפייזע-פעטט זינד בערעכטיגט, די ווארען, און אריגינאל-פאקונג אין דער אינשטאלט קאסטענפריי אונטערזוכען צו לאסען.

גליוס-אנצייגע.

דיא געוויינע גאראנטירט דער שטאט.

גרעסטער טרעפער עווענט. 6000 000 מארק.

איילאדונג צור בעטהייליגונג אן דען געוויינ-שאנצען

דער פאם שטאטע האמבורג גאראנטירטען גראסען געלד-לאטעריע, אין וועלכער 9 מיליאנען 25,285 מארק זיכער געוואנען ווערען מיססען. דיא הויפטגעווינע דיעזער פארטהיילאפטען געלד-לאטעריע זינד פאלגענדע, נאמליך: דער גרעסטעגליכסטע געוויינ איזט אים גליקליכסטען פאללע: 600,000 מארק.

1 געוויינ א 40,000 מארק	1 פרעמיע א 300,000 מארק
1 געוויינ א 30,000 "	1 " 200,000 "
7 געוויינע א 20,000 "	1 " 60,000 "
1 געוויינ א 15,000 "	1 " 50,000 "
11 געוויינע א 10,000 "	1 " 45,000 "
36 " א 5,000 "	1 " 40,000 "
83 " א 3,000 "	1 " 35,000 "
160 " א 2,000 "	1 " 30,000 "
428 " א 1,000 "	1 געוויינ א 100,000 "
583 " א 300 "	1 " 60,000 "
181 " א 200 "	1 " 50,000 "

אום גאנצען ענטהאלט דיא לאטעריע, וועלכע אויס 7 קלאסען בעשטעמט, 92,000 לאזע מיט 44,655 געוויינע אונד 8 פרעמיען, זאדאסס נאהעצו דיא העלפטע אללער לאזע זיכער געוויינען מוב. דער גרעסטעגליכסטע געוויינ 1-שטער קלאסע בעטראגט אים גליקליכסטען פאללע M. 50,000, שטייגט אין דער 2-טען קל. אויף M. 55,000, אין דער 3-טען אויף M. 60,000, אין דער 4-טען אויף M. 65,000, אין דער 5-טען אויף M. 70,000, אין דער 6-טען אויף M. 80,000, אין דער 7-טען אויף M. 600,000. פיר דיא ערסטע קלאסע, דערען ציעהינג אמטליך 6 ענטגעזעטט, קאסטעט:

- דאס גאנצע אריגינאללאז נור מארק 6.
- דאס האלבע אריגינאללאז נור מארק 3.
- דאס פערטעל אריגינאללאז נור מארק 1.50

דיא איינלאגען פיר דיא פאלגענדען קלאסען זאוויא דאס גענויע געוויינ-פערצייב-גיס זינד אויס דעם אמטליכען מיט שטאטסוואפען פערזעהנען פערלאזונג-פלאן עדיכטליך, דען איך אויף וואונש אים פאראויס גראשים אונד פראנקא צווענדע. יעדער דער בעטהייליגטען ערהעלט פאן מיר נאך שטאטסגעהאבעטער ציעהונג זאפארט דיא אמטליכע ציעהינגסליסטע אונאויסגעפארדערט צוגעזאנדט. דיא אויסצאהלונג אונד פערזעהונג דער געוויינעלדער ערפאלגט פאן מיר דירעקט אן דיא אינטערעסענטען פראמפט אונד אונטער שטרענגסטער פערשווייגענהייט. בעשטעלונגען ערבישע פער פאסטאנווייזונג אדער אויך געגען נאכנאהמע. מאן ווענדע זיך דאהער מיט דען אויסטרענען דער נאהעבעפאר-שטעהענדען ציעהונג האלבער, זאגלייך יעדאד ביז צום

24. מאי ד. י. פערטרויענספאלל אן Samuel Heckscher senr. Bankgeschäft in HAMBURG.

ווארנונג!

דיא געפערטיגטע אדמיניסטראציע אונד רעראקציע דעס

גראססען מיהורסקישען אדרעססבוכעס

פאן קראקוא אונד פאדגורע בעעהרט זיך היעמיט איהרע פ. מ. אבא- נענטען דארויף אויפמערקזאם צו מאכען, דאסס נור דיאיעניגען העררען צור אויפ- נאחמע פאן אדרעססען רעספ. אינסעראטען פיר ריעזעס אדרעססבוכ בערעכט'נט זינד, וועלכע זיך מיט איינער געהעריגען לעגטימאציען (פערזעהען מיט דער מיקולסקישער שטאמפליע) אויסוויצען קעננען. — צו גלייכער צייט ערקלערען וויר, ראסס הערר Jan Alexander Kozubek וועלכער דען פ. מ. אינטערעסענטען איינען צווייטען יאהרגאנג אונזערעס אדרעססבוכעס אלס מוסטער פאר- צייגט, ניכטמעהר מיטארבייטער אונזערעס אונזערענהעמענס איז, דאחער אויך ניכט בערעכט'נט אויף דאס גראססע מיקולסקישע אדרעססבוכ אירגענדוועלכע בעשטעלונגען צו ענצונענהעמען. בעהופס גענויער אינפארמאציען בעטרעפפער אדרעססען אונד אינטעראשע ערוועקען וויר זיך אן העררן N. Wasserstrom Berka Joselowicza 15. אדרעססבוכעס אדרעססבוכעס Krakau, Florianergasse 8 צו ווענדען.

אל השוחטים ואל הסוחרים

השוחטים הרוצים למכור את סחורתם: נוצות של עופות מכל המינים, שחורים לבנים, צ"ש, צ"ל, ק"ה, וכו' יפנו אלי והגני מוכן לקנות אצלם בכל עת במקח טוב, או לקבל על קומיטאין. כן יוכלו כל הסוחרים להשיג ע"י כל מיני סחורות הבאים מארץ רוסיא: גרויפען, הירוש, קלייטשע, ראם-האר וכו'.

כתובת: Josef Lupolianski Brody (Galizien).

גימנוזיום עברי.
בית הספר אשר לנו פה הקים לו מטרה נכבדה, לחבר חנוך גמור בכל מיני הלמוד של הגימנוזיום עם ידיעה עמוקה בתורה נ"ך, דקדוק, גמרא ומפרשים. התלמידים יחונכו ע"פ האמונה המסורה לנו. תלמידים מגליצא ומרוסיא, שאינם בקיאים בשפת אשכנז, מוכרחים להכנס פה למחלקת ההכנה לחדשים אחרים, לחזן לגימנוזיום שלנו. מחיר הלמוד, המעון והמוזנות לתלמיד אחד מן חמשים כתר ולמעלה לחדש. יתר הפרטים מודיע תמיד
Dr. M. Jung, Rabbiner
Ung. Brod. (Mähren).

פיפען
פייע בעהמישע ארט אויס האלץ פיר ביער עם וויין פאן נוממער 1—4 א 26 העלער בייא
L. Apermann, Thehandlung Brody.

אגודת "פרי עץ הדר" במושבות יהודה באה"כ

(שבה התאחדו כל בעלי הגנים העברים של האתרונים הכשרים).
הננו פונים בזה אל אחינו ב"י בכל מקומות מושבותיהם, להזכירם ולעוררם, שישמו את לבם לדעה, כי אתרונים כשרים בלי שום שמץ חשש הרכבה (זה כבר ידוע לכל, שאתרונג מורכב אין שמו אתרונג ואסור לברך עליו בחג) ימצאון רק אצל אגודתנו! כי אתרונג גננו עומדים המיד — מנטיעתם עד לקיטתם ועד המכרם בשוק — תחת השגחת הרבנים הגאונים בידה"צ שבירושלם וביפו, כפי התעודות, שהננו נותנים בזה לעיני הקוראים:

א) בשם ה'. שלום רב להרב המ' וכו' ר' יצחק רבינוביטש ושרשת חבריו שליט"א.

על שאלת מעכת"ר בדבר האתרונים נוכל להשיב רק, כי גני אתרונג מושבות אחב"י בארה"ק ידועים לנו מעדות המנוח הגאון הצדיק ר' נפתלי הערץ הלוי זצ"ל, שהי' האב"ד ביפו והמושבות, שעד כה לא הי' בהם חשש הרכבה ובאם תהי' עליהם גם להבא השגחת הגאון הצדיק הר"ר אברהם יצחק הבהן קוק, יבדל לחיים, שהוא בעת האב"ד ביפו ובהמושבות ת"ו, והפרשת ה"מ יא אס ת"י היר"א כו' ר' יודל מאניש נ"י כמקדם או ת"י איש נאמן אחר, שיעמיד ע"ז הגאון הצדיק הרא"י הכהן שליט"א הנז', אין כמוהם לדון קדימה מצד כשרותם, מצד "שלכם", מצד שמירת דיני ערלה וה"מ, מצד חווק ישוב ארה"ק ומצד החזקת ידי אחינו המשקים בועת אפס את ארצנו הק'. — הבעה"ח בד"צ דקהלות אשכנזים י"ט סיון תרס"ה בתוככי עה"ק ירושלם ת"ו.

נאם חיים יעקב שפירא
נאם שאול ארזון בה"א ז"ל
נאם ארי' ריב בהראיד ז"ל
ב) הנני בזה להודיע לאחב"י, יראי ד' וחושבי שמו, המהדרים במצוה, ודבקים באהבת ארצנו הקדושה, ת"ו, כי האתרונים של הגנות, אשר לאחינו האכרים בראשון לציון, הלא המה ה"ר נפתלי הלל, ור' יצחק זאב מאפאראיוסקי ר' בנימין פיין, ד' אהרן מרדכי פרימאן, ור' יהודא אידל צלאליכין, הנם עומדים תחת השגחתו, והם בדוקים יפה מחשש הרכבה, ומנוקים מתערובות ערלה, ומשגיח ת"ח ויר"א מירושלים עה"ק ת"ו עומד להשגיח על הפרשת תרומ"ע כדן תורה, ותחת ידו יהיו מסורים בע"ה בתבי ההכשר שלי אל, חתומים בחתימתי. ע"כ כל הזוכה לקיים מצות פרי עץ הדר מהגנות הללו, הוא בשוח בע"ה שהוא מקיים מצוה כמאמרה, מפרי אה"ק בתבלית הכשרות. בעה"ח יום א' ד' תמוז, ברחובות אשר ביהודה ת"ו.

אברהם יצחק הבהן קוק,
עבר לעם קדוש על אדמת הקודש בעיה"ק יפו והמושבות תיבב"א.
ולמען לא יהיה מקום למעות הננו מכריזים ומודיעים לאחינו גלוי ומפרש, כי כל האתרונים הנמכרים ע"י סוחריו אתרונג ארץ ישראל הנם כולם מורכבים, והמקום האחד והמיוחד, שבו משיגים אתרונג כשר מפרדסי אחינו שבארץ ישראל הוא אך ורק אצל אגודתנו, כפי התעודות המעידות עליהם. ותעודות כאלה אין בידי שום סוחריו אתרונג אחרים, ומלבד צד "הכשרות" של אתרונג אנדנתו שבזה, הנם היחידים והמיוחדים מכל שאר אתרונג ארצנו ואתרונג חו"ל, כי הנם גם יפים ומהודרים למדי ונמכרים באותו המחיר של האתרונים המורכבים.

בעת ממכר האתרונים נודיע בעתונים את שמות האגודות והחכרות והסוחרים, שיקנו מאתנו אתרונגים, למען ידעו אחינו להזהר מהסוחרים הרמאים ובשוחים אנו באחינו שומרי מצוה וחוכבי פרי הארץ וישובה, כי וישמו לב למודעתנו, למען לא יבשלו באתרונגים מורכבים ולמען הביא ישע וברכה לאחיהם ועובדי אדמת הקודש ולהרחבת ישוב ארצנו משאת נפש כל איש ישראל. אגודתנו פתחה מעתה בית משרה (בירוא) ביפו, להשיב דבר לכל השואל בענין האתרונגים.

ברגשות כבוד ויקר וכרכת ציון
חברי האגודה.
האדרסה:
Gesellschaft „Pri Ez Hador“ Jaffa, Palästina.
לשלגרות: Feyn. Jaffa.

ERSTES SPECIAL-HAUS
von Echten **Grammophone-Phonographe**
Engros & Endetail
JOSEF WECHSLER
KRÁKAU und WARSCHAU
in Krakau, Grodgasse 71/II
עמפיעלט עכטע קאנצערט גראמאפאן. עכט נור מיט מארקע, שרייבענדער ענגעל.
ריעזיגע אויסוואהל פאן יודישען אונד העבראישען פלאטטען. — עכטער קאנצערט-גראמאפאן מיט מארקע, שרייבענדער ענגעל. זאמט 33 פלאטט-טען, נור 35 פלארין. ניעמאנד זאל דיעזע בעטטע געלעגענהייט פערזיימען.
פריוקוראנטע עט הויפטערצייכניססע אויף פערלאנ-גען גראמאפאן אונד פראנקא.

Nicht lesen
allein, sondern probieren muss man die altbewährte medizinische **Steckpferd Lilienmilchseife** von **BERGMANN & Co.** Dresden und Tetschen a/E. vormals Bergmann's Lilienmilchseife (Marke 2 Bergmänner) um einen von Sommersprossen freien und weissen Teint, sowie eine zarte Gesichtsfarbe zu erlangen. Vorrätig à Stück 80 Heller in den meisten Apotheken, Droguerien Parfumerien und Friseurgeschäften.

Holzrouleaux und Jalousien
besten Qualität in allen Preislagen und schönster Musterauswahl empfiehlt billigst die **Holzrouleaux und Jalousienfabrik** von **Anton Ischander jun.** Brannau (Böhmen). **Agentengesucht.**

כל ספרי חנוך ולמוד
בכלל נמצאים בכית מסחרנו המיד מן המובן ובפרטות: הוצאות "הושיה", "האור", "מוריה", לפי הטף (המורה) כ"ח, מקרא לפי הטף (התלמוד), הדבור העברי כ"ח מקרינסקי, מראה עינים ב' חלקים מאת מנסוביץ, בן עמי ב' חלקים. כל אלה נמצאים בעת אצלנו בסכום רב ונבקש מאת המורים וההורים לפנות אלינו בדרישתם ונשרתם באמונה במקיים בזול.

AMKRAUT & FREUND
Buchhandlung Przemyśl.

פיר ברוכליידענדע
ראדיקאלע הילפע אהנע אפערראציען-פערלאנגען זיא גראמאפאן אונד פראנקא דיא נייא ערשיענע ברשאיערע פאן מ. פרייליך, ספעציאליסט פיר ברוכ-ליידענדע אונד ערפינדער דער ק. ק. פאט. באנדאווען, אין לעמבערג, גראדעצקא-גאסע 35.

דברי חכמים וחדותם
כל משלי חז"ל בדרך שיה.
ב' חלקים. מאת מו"ח
המחיר ארבעה כתרם, ולקורא "המצפה" הנחה שליש. חובה על חובבי שפ"ע לתמוך ביד המחבר לעה זקנתו.
M. Weissmann, Wien II. Zwerggasse 5
Wyd.: Naftali Hof. S. M. Baser.
Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer
Drukiem S. L. Deutschera w Podgórzu